

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra preprimární a primární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VÝVOJ ŠKOLY V MLAZICÍCH V HISTORICKÉM KONTEXTU
SCHOOL DEVELOPMENT IN MLAZICS AHISTORICAL CONTEXT

Jana Novotná

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Uhlířová, CSc.
Studijní program: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Studijní obor: Učitelství pro I. stupeň základní školy

2020

Odevzdáním této diplomové práce na téma Vývoj školy v Mlázicích v historickém kontextu potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3. 5. 2020

Děkuji vedoucí své práce, paní doc. PhDr. Janě Uhlířové, CSc., za její rady při psaní této práce a za odborné vedení.

Dále děkuji pracovním oblastního archivu v Mělníku, zejména paní Mgr. Zuzaně Hrubéšové, za jejich pomoc při vyhledávání materiálů potřebných k psaní této práce.

Děkuji i svým sestřím, Mgr. Heleně Pikorové a Bc. Zuzaně Trojovské, které mi pomohly najít historické prameny a jak s nimi pracovat.

ABSTRAKT

Tato práce je zaměřená na první ucelené zpracování dějin školy v Mlazicích. Vše je zasazené do širšího rámce vývoje obce a jejího nejbližšího okolí. Jsou zde také zaneseny okolnosti, které přispěly ke zřízení této školy. Některé kapitoly shrnují dějiny českého školství a historický vývoj Mlazic a okolí s důrazem na tyto okolnosti.

Škola v Mlazicích byla založena v roce 1902. Většina materiálů je vzata z fondu okresního archivu v Mělníku. Na základě dochovaných školních kronik z let 1902–1973 je ukázán vývoj malé, původně vesnické školy.

V dějinách této školy se také odráží jednotlivá specifika historických období, kterými škola procházela. Ze začátku zde učili jen muži a postupně se přidávaly také ženy. V posledním roce, který je v kronikách zanesen, zde učily už jen ženy.

Snažila jsem se také vyzdvihnout důležitější oslavy a jiné dění. Do této školy chodily většinou děti dělníků, proto přednášky a výlety zpočátku moc nebyly pořádány. Kroniky obsahují i to, jakými dary byla škola podporována. Tyto dary byly mimo jiné použity pro děti chudších rodin, aby měly možnost lépe se vzdělávat.

Škola má celkem čtyři kroniky, z nichž jedna pochází z období nacistické okupace. V této kronice se nalézají stručné zápisy bez osobního charakteru.

Mlazická škola je dodnes pětiletá.

KLÍČOVÁ SLOVA

dějiny školy, školská legislativa, historie Mlazic, školní kronika

ABSTRACT

This work focuses on the first comprehensive describing of the history of the school in Mlazice. Everything is set within the wider framework of the development of the village and its immediate surroundings. There are also circumstances that contributed to the establishment of this school. Some chapters summarize the history of Czech education and the historical development of Mlazice and its surroundings, with an emphasis on these circumstances.

The school in Mlazice was founded in 1902. Most of the materials are taken from the fund of the district archive in Mělník. Based on the preserved school chronicles from 1902-1973, the development of a small village school is shown.

The history of this also reflects the individual specifics of the historical periods that the school went through. At first, only men taught here, and gradually women were added. In the last year, which is carried out in chronicles, only women have taught here.

I also tried to highlight more important celebrations and other events. Most of the children of the workers went to this school, so lectures and trips at the beginning were not much organized. Chronicles also contain what donations the school has supported. These gifts were, among other things, used for children of poorer families to be able to be better educated.

The school has a total of four chronicles of one of which is from the period of The Nazi occupation. In this chronicle there are brief entries without a personal character.

The young school is still five classes.

KEYWORDS

History of school, School legislation, History of Mlazice, School chronicles

Obsah

Úvod	7
1 Mělník a okolí.....	8
1.1 Historie Mělnicka	8
1.2 Zemědělství.....	8
1.3 Průmysl a doprava	9
2 Historie Mlazic a Pšovky (Šopky).....	13
2.1 Mlazice.....	13
2.2 Pšovka (Šopka)	15
2.3 Augustiniánský klášter.....	16
2.4 Vývoj počtu obyvatel Mlazic a Pšovky	17
2.4.1 Historie školy v Pšovce (Šopce) ze školní kroniky pro školu Mlazice	18
3 Vývoj školské legislativy	20
3.1 Školská legislativa v Československu	23
3.2 České školství od roku 1989 do současnosti	30
3.3 Vývoj školství na Mělnicku	31
4 Historie školy v Mlazicích.....	33
4.1 Důvod odškolení mlazické školní budovy	33
4.2 Škola v Mlazicích	34
4.2.1 Postavení a svěcení.....	34
4.2.2 Zahájení	35
4.2.3 Období 1902–1939	35
4.2.4 Období druhé světové války	36
4.2.5 Rok 1945 z kroniky	38
4.2.6 Období od roku 1946 do 1976.....	39

4.3	Zpracování významných témat z kronik.....	40
4.3.1	Místní školní rada a školní úředníci	40
4.3.2	Učitelé.....	42
4.3.3	Inspekce	45
4.3.4	Docházka	48
4.3.5	Náboženství	52
4.3.6	Překážky v docházce	53
4.3.7	Zdravotní stav žáků	54
4.3.8	Oslavy a slavnosti.....	55
4.3.9	Výlety	58
4.3.10	Školy v přírodě	58
4.3.11	Sdružení a organizace.....	59
4.3.12	Školní družina.....	61
4.3.13	Školní jídelna.....	62
4.3.14	Účast na soutěžích	62
4.3.15	Dary a financování.....	63
4.3.16	Patronátní závod	64
	Závěr.....	66
	Seznam použitých informačních zdrojů	68
	Seznam příloh.....	71

Úvod

Tato diplomová práce představuje mapování historie Základní školy Mělník – Mlazice.

Cílem této práce je zpracovat dějiny školy samotné a zasadit je do širšího kontextu vývoje školství i historických událostí s důrazem na Mělník a jeho blízké okolí. Proto se výzkum nejdříve zaměřuje na město Mělník a jeho historii i na další oblasti, které společně utvářejí ráz tohoto regionu. Zvláštní zájem je věnován území dnešní části města Mělník, a to Mlazicím. Právě tam se nachází základní škola, jejíž více než stoletá historie je stěžejním tématem této diplomové práce.

Kromě úzkého zaměření dějin jedné základní školy se práce zabývá i českým školstvím obecně, a sice v části o vývoji školské legislativy v Československu i v České republice.

Autorku dovedla k tématu především skutečnost, že dějiny této školy nebyly dosud zpracovány, a to i přes dochované školní kroniky (od založení školy do roku 1976). Nezanedbatelným důvodem jsou i roky, kdy na této škole působila jako pedagožka a seznámila se s její aktuální činností i specifiky. K danému regionu ji poutá Mělník jako rodné město i místo gymnaziálních studií.

Dochované školní kroniky se staly hlavním zdrojem konkrétních informací právě o sledované základní škole. Diplomová práce představuje shrnutí informací z těchto kronik po samostatných tématech. V těchto celcích jsou zpracovány záznamy o učitelích, žácích, docházce, školních akcích a sdruženích či financování školy. Na jejich základě pak bude možné sledovat vývoj školy i odraz celostátních a světových událostí na její chod. Dalším využitým zdrojem informací je literatura vztahující se k vývoji Mělníka, Mělnicka a českého školství obecně.

I přes velkou snahu získat všechny prameny o historii školy v Mlazicích nebylo možné je dopátrat. Ve státním archivu v Mělníku se nacházejí kroniky a jiné prameny pouze do roku 1976. Historie školy v Mlazicích je tedy vypracována do roku 1976.

1 Mělník a okolí

1.1 Historie Mělnicka

Mělník a Mělnicko má velmi bohatou historii. Pro účely této práce, která se zabývá historií školy v Mlazicích, stačí sledovat historii Mělnicka od druhé poloviny 19. století. V té době probíhal celosvětový průmyslový rozmach, který se samozřejmě nevyhnul ani Mělnicku. Tento rozmach přivedl na Mělnicko mnoho nových obyvatel.

Městu Mělník patřil status královského věnného města. Od roku 1850 se stal okresním městem. Původní členění na panství bylo změněno na členění na okresy. K původnímu starému městu byly postupně přičleňovány okolní obce. Roku 1923 se součástí Mělníka staly i Pšovka (Šopka)¹ a Mlazice.²

Na Mělnicku se ve druhé polovině 19. století a první polovině 20. století stavělo mnoho velkých průmyslových staveb. Pro tuto práci jsou důležité tyto stavby: velký říční přístav na Labi v Mlazicích a v Pšovce (Šopce), plavební zdymadlo v Hoříně a laterální plavební kanál (Vraňansko-Hořínský kanál)³. Tyto stavby vyžadovaly mnoho nových dělníků, kteří potřebovali bydlení. Často se sem stěhovali i se svými rodinami. Mlazice, Pšovka (Šopka) a město Mělník jim poskytly ubytování a mnozí zde zůstali na trvalo. Práci našli i po skončení těchto staveb, protože zde bylo postaveno i mnoho jiných průmyslových podniků.

1.2 Zemědělství

Mělník leží v úrodném Polabí, kde „bylo hlavní obživou většiny obyvatel zemědělství. Ve středověku a ranném novověku pěstovali obyvatelé vesnic kolem Mělníka především obilí, a to v takovém množství, že je mohli i vyvážet za hranice do Saska.“⁴ Vzhledem k nízké nadmořské výšce a vhodným teplotám po celý rok je jasné, že zde jsou výborné podmínky pro zemědělství. Od 19. století rostl význam zelinářství v celé oblasti. Od 18. století se

¹ Pšovka – starší název Šopka se užíval v dokumentech až do 20. století. V lidové mluvě u starších obyvatel přetrvává dodnes. Budu používat oba termíny.

² KILIÁN, Jan: Mělník, s. 248

³ Mělnicko z jeho života a práce, s. 26–28

⁴ PIKOROVÁ, Helena a kol. Tuhaň, historie a současnost polabské vesnice, str. 69

v nížině kolem Labe v okolí Mělníka hojně začaly pěstovat brambory. Mnoho ovocných sadů muselo své místo postoupit zemědělské ploše. Přesto se mělnické ovoce vyváželo i do zahraničí. Díky levnější lodní dopravě se čerstvé i sušené ovoce vyváželo do Drážďan, Berlína i do Hamburku. „*Mělnické meruňky, rybíz, angrešt, švestky, višně, hrozny – to vše mělo dobrou pověst; i výborná švestková povidla mělnická byla daleko široko známa.*“⁵

Dalším tradičním zemědělským odvětvím bylo vinařství. Dle Kiliána se na Mělnicku začalo pěstovat víno již v 9. století.⁶ Postupně se zřizovalo a zakládalo mnoho vinic a mělnická vinná réva a hlavně víno byly známé i za hranicemi. Vinařství zde má tak dlouhou tradici, že roku 1885 byla zřízena vinařská škola. Mnoho vinic se nacházelo právě v okolí Mlazic.

Rozvoj zemědělství jde ruku v ruce s rozvojem průmyslu a dopravy.

1.3 Průmysl a doprava⁷

Koncem 19. a začátkem 20. století nastal v Čechách velký rozmach v oblastech průmyslu, obchodu, zemědělství a dopravy. Výjimkou není ani Mělnicko. Vzhledem k dobré geografické poloze je zde rozmach v těchto oblastech rychlý. Byly postaveny nové silnice, železnice a začalo se se splavňováním Labe a Vltavy. Na území Mlazic byl založen velký překladištní přístav s doky. Díky železnici byla vystavěna vlečka, která spojila železnici a přístav. Také byla započata stavba plavebního laterálního kanálu Mělník–Vraňany. U Hořína, blízko Mělníka, se začátkem 20. století začalo stavět zdymadlo k laterálnímu plavebnímu kanálu. Toto zdymadlo je dnes technickou památkou.

Silniční doprava

V Mělníku byla první rakousko-uherská silnice (s kamenným podkladem a většinou měla přímý směr) vybudována roku 1824. Tato silnice vedla mezi Prahou a Mělníkem. Na této silnici bylo potřeba dostat se na druhou stranu řeky Labe. To zajišťoval přívoz na Štěpáně a později most, který zde byl postaven roku 1912.

⁵ Mělnicko, z jeho života a práce, Mělník 1936, s. 41

⁶ KILIÁN, Mělník, Praha: Lidové noviny, 2010, s. 329

⁷ MACH, Vladimír, Historie a současnost podnikání na Mělnicku a Kralupsku, Žehušice, Městské knihy 2008, s. 59–162; Mělnicko z jeho života a práce, Mělník 1936, s. 15–43

Mělník byl dlouho bez mostu a přes Labe se lidé dostávali pomocí přivozu. V roce 1888 byl v Rybářích postaven most. V roce 1938 byl tento most přestavěn a měl celokovovou svařenou konstrukci, jako první most v Čechách.

Silniční doprava se od této doby rozvíjela velmi rychle. Město Mělník zakoupilo, jako jedno z prvních měst v tomto okrese, parní válec. Mohly se tedy rychleji opravovat, upravovat a stavět nové silnice. Díky stavbě nových silnic vzrůstal počet osobních i nákladních automobilů. Vzhledem k těmto okolnostem se zvyšoval i počet nově vzniklých továren a také přibýlo mnoho pracovních příležitostí nejen v továrnách, ale i na údržbu silnic. Lidé se do rychle rozvíjejícího okresu stěhovali za prací. Rostl počet obyvatel přímo ve městě Mělník, ale i v přilehlých obcích.

Železniční doprava

Od druhé poloviny 19. století začal v mělnickém okrese také velký rozmach železniční dopravy. „*Nejstarší železnici na Mělnicku a Kralupsku bylo pokračování státní dráhy Olomouc–Praha z Prahy přes Kralupy, Vraňany a Dolní Beřkovice do Podmokel na levém břehu Labe.*“⁸

Největší význam pro Mělnicko měla stavba Rakouské severozápadní dráhy z Vídně do Děčína. Vedla na pravém břehu Labe přes Mělník a také přes Mlazice, kde byla vybudována vlaková zastávka. Oddělovala Mlazice od vinic, které zde byly. Při stavbě této dráhy se vystavěla i již výše zmiňovaná vlečka, která spojila překladový přístav se severozápadní dráhou z Vídně do Děčína.

Vodní doprava

Plavební laterální kanál Vraňany–Mělník byl stavěn v letech 1902–1905. Tento průplav byl třeba, kvůli splavnému propojení Vltavy a Labe. V roce 1908 bylo vystavěno zdymadlo v Hoříně, a to kvůli osmimetrovému výškovému rozdílu. V této době se začalo budovat mnoho nových jezů se zdymadly a vorovými propustmi. Splavnost Labe a Vltavy se kolem

⁸ MACH, Vladimír, *Historie a současnost podnikání na Mělnicku a Kralupsku, Žehušice, Městské knihy 2008*, s. 140

Mělníka velmi zlepšila a přispělo to k průmyslovému rozvoji tohoto kraje. Vzniklo také mnoho nových pracovních míst a díky tomu se do tohoto okresu začalo stěhovat více lidí.

Průmysl

Mělnický okres se na přelomu 19. a 20. století velmi rychle rozvíjel a stavba nových továren na sebe nenechala dlouho čekat. Živností, obchodů a jiných průmyslových podniků zde bylo mnoho. Většina těchto podniků je na zpracování zemědělských produktů. „*Nejstaršími závody tohoto druhu jsou sladovny v Dolních Beřkovicích (založeny roku 1647) a ve Mšeně u Mělníka.*“⁹

Tabulka č. 1: Větší podniky na Mělnicku na přelomu 19. a 20. století.¹⁰

Jméno vesnice nebo města	Druh podniku	Rok vzniku
Úžice	cukrovar	1856
Dolní Beřkovice	cukrovar	1857
Lužec nad Vltavou	cukrovar	1862
Mělník – Rousovice	cukrovar	1868
Kostelec nad Labem	cukrovar	1872
Byšice	cukrovar	1872
Mělnická Vrutice	mlýn	1874
Kostelec nad Labem	mlýn	1840
Kralupy nad Vltavou	mlýn (parní pohon)	1867
Mělník–Podolí	pivovar	1726
Kralupy nad Vltavou	pivovar	1872
Lobeč	pivovar	1654
Liblice	lihovar	
Kralupy nad Vltavou	lihovar	1913
Mělník	mlékárna	
Byšice	Graf – koření, maggi	1924
Kly	konzervárna zeleniny	1924
Vojkovice	konzervárna ovoce a zeleniny	1858
Mlčechvosty	konzervárna a sušička ovoce	
Mělník	košíkářská společnost	1905
Skuhrov	papírna	1913
Nelahozeves	výroba margarínů, jedlých olejů	1930
Kralupy nad Vltavou	chemická továrna	1855

⁹ Mělnicko z jeho života a práce, Mělník 1936 str. 50

¹⁰ MACH, Vladimír, Historie a současnost podnikání na Mělnicku a Kralupsku, Žehušice, Městské knihy 2008, s. 61–114

Neratovice	výroba oleje, mýdla, svíček	1898
Neratovice	výroba čpavku	1905
Mšeno	sladovna	1874
Lobkovice	karbid vápenatý	1899
Neratovice	zpracování čpavkové vody	1906
Kralupy nad Vltavou	parní pila	1869
Vehlovice	těžba opuky	19. století
Nebužely	cihelna (parostrojní)	1907

V tabulce jsou zachyceny velké podniky na Mělnicku, které fungovaly na přelomu 19. a 20. století. Tabulka ukazuje na pestrou možnost výtěžku a pestrost pracovních příležitostí. Dále na Mělnicku v této době bylo v provozu 25 cihelen, 14 lomů, 27 pískoven, 1 vápenka a také 3 pily. To je mnoho pracovních příležitostí kromě velkých staveb, které potřebovaly schopné dělníky, proto se sem lidé stěhovali za práci.¹¹

¹¹ MACH, Vladimír, Historie a současnost podnikání na Mělnicku a Kralupsku, Žehušice, Městské knihy 2008, s. 61–114

2 Historie Mlazic a Pšovky (Šopky)

Prozkoumání historie Mlazic a Pšovky (Šopky) je v této práci důležité. Vzhledem k tomu, že historie Mlazic je úzce propojena s historií Pšovky (Šopky), mimo jiné i proto, že tvořily jednu farnost, bude sledován nástin historie obou obcí.

První písemná zmínka o Mlazicích je z roku 1267¹² a o Pšovce z roku 1263.¹³ Písemné zmínky obou obcí se týkají většinou prodeje nemovitého majetku (poplužních a kmetčích dvorů)¹⁴ a historie augustiniánského kláštera. Obě obce byly po několik století součástí panství náležícího zámku Mělník a jejich největší rozvoj lze datovat do přelomu 19. a 20. století.

Od roku 1533 byly obě obce v zástavním právu 14 pánů, z nichž poslední byl rod Lobkoviců, který získal Mlazice jako věno Marie Ludmily Černínové z Chudenic, která se vdala za knížete Augusta Antonína Lobkovice.

Mlazice i Pšovka (Šopka) trpěly povodněmi. V Pšovce (Šopce) nejvíce samozřejmě trpěla místa blízko vodě a na soutoku říčky Pšovky a Labe, jako byl mlýn a ulice Nůšařská a Čertovská. V Mlazicích trpěla místa, která jsou směrem k řece od hlavní silnice, a pak přístaviště. Největší povodně přišly v letech 1845, 1890, 1940 a v roce 2002. Rok 2013 přinesl velkou povodeň, ale protipovodňová hráz byla účinná a obě obce ochránila.

Ve svazích nad Mlazicemi a Pšovkou (Šopkou) se rozprostírá mnoho vinic. Severozápadní rakouská železnice z Vídně do Děčína, která zde byla postavena, tyto vinice oddělila od vesnice. Byla postavena v době největšího průmyslového rozvoje Mělnicka.

2.1 Mlazice

Jméno obce je odvozené buď od slov mlází, mláz neboli mladý les, nebo od slov mláze, mláza neboli otava (druhá tráva určená k sečení).

¹² PROFOUS, Antonín a kol., Místní jména v Čechách III. díl, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1949–1960 s. 103

¹³ Tamtéž s. 499

¹⁴ Poplužní dvůr užíval přímo jeho majitel, někdy jako své sídlo, jindy „jen“ jako zdroj zásobování. Kmetčí dvůr byl obydlen a obhospodařován poddanými, kteří platili kupci pevně stanovený nájem.

„Leží na pravém břehu Labe. Asi polovina stavení je roztroušena podle erární¹⁵ silnice a po vinicích, které od Mlazic na východ se nalézají na mírném návrší. Od Mlazic k Labi se bujné nivy nacházejí. Podle erární silnice jde dráha severozápadní. Obci Mlazické náleží část břehu Labského s tůněmi a průhony směrem k Strážnicům, borovým lesem vysázené, však zašlé. Mnoho pozemků dříve pustých, bylo osázeno višněmi, jež jsou dobrým pramenem příjmů obecných.“¹⁶

Tato obec patřila k mělnické kapitule¹⁷ již v 11. století i se všemi právy a statky. V roce 1364 byly Mlazice prodány za 118 kop grošů i s veškerými majetky augustiniánskému klášteru a kostelu sv. Vavřince.

Za husitských válek byl klášter vypálen a Mlazice tím dost utrpěly, protože se nevyhnuly drancování. Během třicetileté války se někteří muži nechali naverbovat do vojska. Mělník se spolu s přilehlými obcemi stal místem, kde se postupně a dočasně usídlila vojska všech armád, které tudy táhly. Je to díky strategické poloze. Mlazice a Pšovka (Šopka) díky tomu velmi zchudly. Tolik lidí nebylo město ani přilehlé vesnice schopny uživit po delší dobu.

Písemné zmínky o této vesnici se většinou týkají augustiniánského kláštera a kostela sv. Vavřince a toho, co ke klášteru náleželo. Také se většina písemných památek týká prodeje a nákupu různého nemovitého majetku. Mlazice patřily k mělnickému panství, a byly tedy často zastavovány.

Mlazice byly zaplavovány většími povodněmi. Jedna ze zapsaných velkých povodní tu zanechala velké škody. Byla v září roku 1845. V tuto dobu povodeň nikdo nečekal. *„Země, základy a zdivo nasákly se více, než jak bývá z jara, kdy půda ještě je zmrzlá“¹⁸* „Mlazice

¹⁵ Státní spojnice, dnes její význam převzala silnice č. 9

¹⁶ BÖHM, Ludvík, Královské věnné město a okres Mělnický, str. 417

¹⁷ Kapitula – sbor kněží konkrétní církve, který je veden proboštem nebo děkanem. Tito kněží mohou vykonávat slavnostní bohoslužby v katedrálním nebo kolegiálním kostele. Členové kapituly se scházejí k pravidelným sezením v kapitulní síni, dříve měli za povinnost oblékat si k této příležitosti shodný oděv a nosit na prsou insignii svého úřadu: shodný kapitulní odznak či kříž – Kapitula, Wikipedie, dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapitula>

¹⁸ BÖHM, Ludvík, Královské věnné město Mělník a okres Mělnický, str. 417

*byly jako zatopený ostrůvek, a některá stavení níže postavená zatopena byla až po střechy. Voda zde zasahovala až k erární silnici a na mnoha místech přes ni se přelévala.*¹⁹

Co do počtu obyvatel byly Mlazice největší z vesnic, které náležely městu Mělník. Proto se začaly domáhat vlastní školy. Té se dočkaly v roce 1902. Během 19. století se zde vystřídalo šest rychtářů a později starostů. Tento post byl v roce 1923 zrušen, protože se Mlazice připojily k městu Mělník.

2.2 Pšovka (Šopka)

Pšovce se říkalo Šopka. Tento název se užíval v dokumentech až do 20. století. V lidové mluvě u starších obyvatel přetrvává dodnes.

Pšovka (Šopka) leží na pravém břehu Labe mezi Mělníkem a Mlazicemi na březích říčky Pšovky. Část se rozprostírá na takzvaných Vinohradech na mírném jižním svahu Vehlovické výšiny. Jméno obce je odvozeno od slovanského kmene Pšovanů, který zde měl své území. Na soutoku Pšovky a Labe stával nejspíš dřevěný hrad Pšov. „*Dosud v těchto místech... bývají vykopávány v značné hloubce 2 m–3 m zbytky popela, kostí, pak mlaty zcela zachované, nádoby hliněné, korále a j.*“²⁰

Vesnice se postupně začala rozrůstat v okolí kláštera. Většina písemných památek se týká augustiniánského kláštera a kostela sv. Vavřince. Pšovka (Šopka) patřila k mělnickému panství, a proto ji nechávali mělničtí páni často zastavovat.

Na Pšovce (Šopce) byla zřízena klášterní škola již v roce 1614. Později se škola přesunula do domku, který dostal jako označení číslo 3.²¹ V roce 1697 byla postavena jednotřídní škola. Patronát školy držel klášter až do svého zrušení v roce 1789. Ten převzala náboženská matice.²² Pod její patronát patřil i kostel sv. Vavřince. Od roku 1841 byla škola dvojtřídní a od roku 1878 se stala trojtřídní. V roce 1884 je škola již čtyřtřídní a na pět tříd se škola

¹⁹ Tamtéž s. 418

²⁰ BÖHM, Ludvík, Královské věnné město Mělník a okres Mělnický, str. 788

²¹ Číslo domů se začala dávat až od roku 1770

²² Náboženská matice je zvláštní samostatný subjekt, který byl zřízen pro potřeby římskokatolické církve a spravuje část jejího majetku a výnosů z něho – Náboženská matice, Wikipedie, dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A1_matice

rozšířila roku 1889. Jako pětiletá byla až do roku 1902. Téhož roku vyšlo nařízení, že se škola stává opět čtyřletá, a to do doby, než bude v Mlázicích dostavena nová školní budova. V této době bylo ve škole zapsáno 490 žáků, což ukazuje na přeplněnou školu. Také to ukazuje na velký počet obyvatel v těchto vesnicích. Velký průmyslový rozmach tomu velmi napomohl. Lidé se sem stěhovali za prací. V Mlázicích a v Pšovce (Šopce) mnoho dělníků již zůstalo natrvalo.

K hlavním zdrojům obživy zde tradičně patřilo kromě rolnictví také košíkářství a ovocnářství. Rolnictví se věnovalo jen málo lidí. Pěstovali hlavně plodiny k obživě obyvatel (obilí a zeleninu) a řepu. Ta se vyplatila pěstovat, protože byl na Mělníku založen cukrovar. Vzhledem k tomu, že se tady nacházely a nacházejí spíše vinice než pastviny, mnoho dobytka zde nikdo nechoval. Nebyly zde žádné větší chovy, protože lidé využívali vinice a pěstovali vinnou révu. Na konci 19. a začátkem 20. století se lidé živili hlavně dělnickými pracemi v nově zřízených továrnách a na různých velkých stavbách, které zde probíhaly.

V Pšovce (Šopce) se nacházely sušárny ovoce a díky ideální poloze se mohlo sušené i čerstvé ovoce dovážet po řece Labi až do Německa.

2.3 Augustiniánský klášter

Řád augustiniánů se do českých zemí rozšířil z Itálie. Augustiniáni je označení pro řeholní společenství, které vzniklo spojením několika poustevnických skupin, které se řídily řeholí svatého Augustina.²³

Augustiniánský klášter na Pšovce (Šopce) byl postaven roku 1263. Založilo ho Smil z Cítova a Pavel z Luštěnic. Ke klášteru patřil kostel sv. Vavřince a celý pšovecký (šopecký) statek s veškerými majetky. Toto potvrdil dne 12. července 1268 král Přemysl Otakar II. Roku 1364 klášter koupila obec Mlázice. Klášter byl velmi hojně podporován různými donacemi (dary), a proto si mohl dovolit skupovat přilehlé obce.²⁴

²³ Augustiniánský řád, Wikipedie , dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%A1d_augustini%C3%A1n%C5%AF

²⁴ VLČEK, Pavel, SOMMER, Petr, FOLTÝN, Dušan: Encyklopedie českých klášterů, Praha, Libri 1997, s. 361–363

Během husitských válek (rok 1421) byl klášter, přepaden, vypálen a mniši byli buď zabiti, nebo vyhnáni. Částečná obnova kláštera proběhla roku 1484, ale již nikdy nenabyl původního významu. V roce 1619 byl klášter spolu s dalšími duchovními statky na Mělnicku zabaven direktoriem.²⁵ V roce 1620 město Mělník koupilo pšovecký (šopecký) klášter jako zábor²⁶ do svého panství i s veškerým majetkem. V roce 1640 se začalo s přestavbou. Kvůli nedostatku písemných pramenů není známo, kdy byla přestavba dokončena. Během třicetileté války se počet mnichů snížil. Josef II. za své vlády klášter definitivně zrušil.

Klášter koupila roku 1789 Marie Černínová z Chudenic. V celé budově nechala zřídit kanceláře lobkovického panství. Kostel sv. Vavřince byl prohlášen za farní kostel a mnich Marek Blažej se stal prvním farářem na Pšovce (Šopce).

2.4 Vývoj počtu obyvatel Mlazic a Pšovky

Demografický vývoj obyvatel Mlazic a Pšovky (Šopky) je úředně doložen od roku 1848. Další sčítání proběhlo v roce 1900. Během těchto 12 let byl poměrně vysoký vzrůst počtu obyvatel. V Mlazicích z 1 095 na 1 360 a na Šopce ze 746 na 1 305. Během dalších 10 let byl vzrůst sice menší, ale přesto ve sčítání roku 1910 patrný. Tento vzrůst přispěl k průmyslovému rozvoji celého mělnického okresu, jak je napsáno v první kapitole této práce. Lidé se sem stěhovali za prací. Někteří zde bydleli pouze přechodně. Většinou to byli dělníci, kteří pomáhali stavět dráhu, přístav, plavební kanál, hořínské zdymadlo nebo nějakou z nově stavěných továren.

²⁵ Direktorium byl třicetičlenný sbor nekatolických placených direktorů, správce a radů během českého stavovského povstání, který tvořil prozatímní vládu s právem svolávat zemskou hotovost a stavovské sjezdy a vyjednávat s německými kurfiřty a knížaty. Tento nový vládní orgán nahradil sbor místodržitelů a zemské úřady – Direktorium, Wikipedie, dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Direktorium_\(stavovsk%C3%A9_povst%C3%A1n%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Direktorium_(stavovsk%C3%A9_povst%C3%A1n%C3%AD))

²⁶ Zábor – efektivní dočasná kontrola nad cizím územím, které nepatří pod formální svrchovanost okupovaného území – Zábor, Wikipedie, dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojensk%C3%A1_okupace

Tabulka č. 2: Počty obyvatel v Mlazicích a v Pšovce (Šopce).²⁷

Rok	Mlazice	Pšovka (Šopka)
1848	1 095	746
1900	1 360	1 305
1910	1 421	1 441

V tabulce jsou zaznamenány počty obyvatel na přelomu 19. a 20. století. V Mlazicích během 58 let stoupl počet obyvatel o 336 obyvatel. V Pšovce (Šopce) za stejné období stoupl počet obyvatel o 695, tedy skoro o jednu tolik. Nárůst počtu obyvatel měl vliv i na počet dětí. Z toho důvodu bylo zřejmé, že pro další rozvoj stoupajícího počtu dětí bylo potřeba otevřít další školu. Tím, že počet obyvatel rostl i v Mlazicích, a tedy přibývalo i dětí, bylo jasné, že do jedné školní budovy se všechny děti nevešly, a bylo třeba vybudovat novou.

2.4.1 Historie školy v Pšovce (Šopce) ze školní kroniky pro školu Mlazice

Mlazice a Pšovka (Šopka) byly vždy velmi úzce spojeny. V Pšovce (Šopce) se nacházel od roku 1263 augustiniánský klášter při kostele sv. Vavřince. V tomto klášteře se mohli vzdělávat chlapci z bohatých rodin. Chlapci z chudších rodin měli možnost se zde učit a zůstat v klášteře ve službách církve. Při tomto klášteře se později nacházela také škola. Nejprve se v ní učili pouze chlapci, po zavedení povinné školní docházky roku 1174 i dívky. V roce 1797 byla postavena nová školní budova, kam chodily děti ze Pšovky (Šopky) i Mlazic.

V roce 1789 císař Josef II. klášter zrušil a zůstal zde pouze mnich S. Blažej Marek jako farář. Budova byla prodána kněžně Marii Ludmile Černínové z lobkovického rodu. Kostel sv. Vavřince nebyl zrušen a vznikla zde i fara pšovecká (šopecká), tzv. císařská.

Podle matrik, na pšovecké (šopecké) škole učili:

rok 1620 V. Beránek

rok 1659 J. Střela

rok 1679 J. Smudil

²⁷ SOkA Mělník, f. OÚ Mělník, inv. č. 1643, kart. 943; inv. č. 1670, kart. 949; inv. č. 1740, kart. 966; inv. č. 1752, kart. 970; inv. č. 1839, kart. 1006; inv. č. 1839, kart. 1007; inv. č. 1868, kart. 1020; inv. č. 1868, kart. 1021

rok 1696 A. Střílek
rok 1722 J. Durdík
rok 1774 J. Teřka
rok 1792 J. Svoboda
rok 1830 A. Lanz
rok 1871 A. Chalupecký
rok 1878 J. Roztočil a J. Procházka
rok 1886 P. Nešvera
rok 1895 J. Jansa

Škola byla nejdříve jednotřídní. A. Chalupecký byl řídící již dvojtřídní školy, od roku 1878 trojtřídní školy a od roku 1882 školy čtyřtřídní. V roce 1895 byla škola předělána na pětitřídní pod vedením řídícího učitele J. Jansy. Ve školním roce 1897/1898 bylo v pšovecké (šopecké) škole zapsáno 499 dětí. Škola byla přeplněná. Výnosem c. k. zemské školní rady z května 1902 byla pšovecká (šopecká) škola zredukována na čtyřtřídní. Toto rozhodnutí platilo do doby, než se otevřela škola v Mlazicích.

3 Vývoj školské legislativy

Vzhledem k tomu, že vývoj školy a školství je vždy vázán na vývoj školní legislativy, není možné, aby se tato práce vývoji školní legislativy vyhnula. Vývoj školské legislativy je velmi obsáhlý, proto zde bude rozebírán až od roku 1902, protože v tomto roce byla otevřena škola v Mlazicích.

1869

Velký říšský zákon

Velký říšský zákon je také znám pod jménem „Hasnerův zákon“. Vešel v platnost 14. května 1869. Protože platil i v době otevření školy v Mlazicích, je třeba ho zde zmínit.

„Hasnerův zákon“ zavedl povinnou osmiletou školní docházku. Školskou strukturu postavil na nových typech škol – obecné školy a měšťanské školy. *„Úkolem obyčejné školy bylo podle zákona vychovat děti v mravnosti a zbožnosti a rozvíjet jejich poznání, které by bylo základem dalšího vzdělávání.“* *„Úkol měšťanských škol bylo poskytnout dětem, které nenavštěvovaly střední školu vyšší vzdělání, než jakého bylo možné dosáhnout na obyčejné škole obecné.“*²⁸ Kromě toho zřídil instituci pro vyučující na těchto typech škol – učitelský ústav.

Povinná osmiletá školní docházka od 6 do 14 let znamenala bez výjimky přinutit všechny děti bez ohledu na sociální zázemí rodiny navštěvovat některý z uvedených typů školy.

Typy absolutoria škol byly obyčejná obecná škola nebo škola měšťanská nebo jejich kombinace. Takto se nabízelo splnění povinné osmileté školní docházky. Obyčejná obecná škola mohla být veřejná nebo soukromá. Na obyčejných obecných školách osmiletých (nejčastěji zřizovaných na venkově) se kromě náboženství soustředovala pozornost k výuce čtení, psaní, počtů, nauce o geometrických formách, jazyku, reálií, zpěvu a tělesné výchově. Děvčata měla ještě navíc výuku ručních prací a domácího hospodářství. Při obyčejných obecných školách zákon dovoľoval zřizovat „školky“ (od roku 1871) dle potřeby dané obce. Předškolní děti zde byly vychovávány a opatrovány.

²⁸ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana. Pedagogika pro učitele. Praha: Grada, 2007. s. 73, 74

Měšťanské školy byly z počátku chápány jako paralela školy obecné (nejčastěji zřizované ve městech). V krátké době se však prosadily jako školy kvalitnější. Ne již jako varianta obecné školy, ale odlišný kvalitnější typ. Zákon umožnil buď jejich tříletou, nebo osmiletou variantu. Dle zákona buď osmileté, nebo tříleté, které navazovaly na 5. ročník obyčejné obecné školy.²⁹ Na těchto školách se vyučovalo náboženství, jazyk a písemnosti, aritmetika, jednoduché účetnictví, krasopis, přírodopis, zeměpis, vedení knih a dějepis.³⁰ I zde měla děvčata navíc, stejně jako na obyčejných obecných školách, ruční práce a domácí hospodářství. Na neněmeckých školách se navíc žáci měli možnost učit němčinu. Dále se v „Hasnerově zákoně“ mluví o možnosti výuky dalšího cizího jazyka. Samozřejmě dle možností dané školy.

Povinnou školní docházku bylo možné absolvovat ve čtyřech různých variantách.

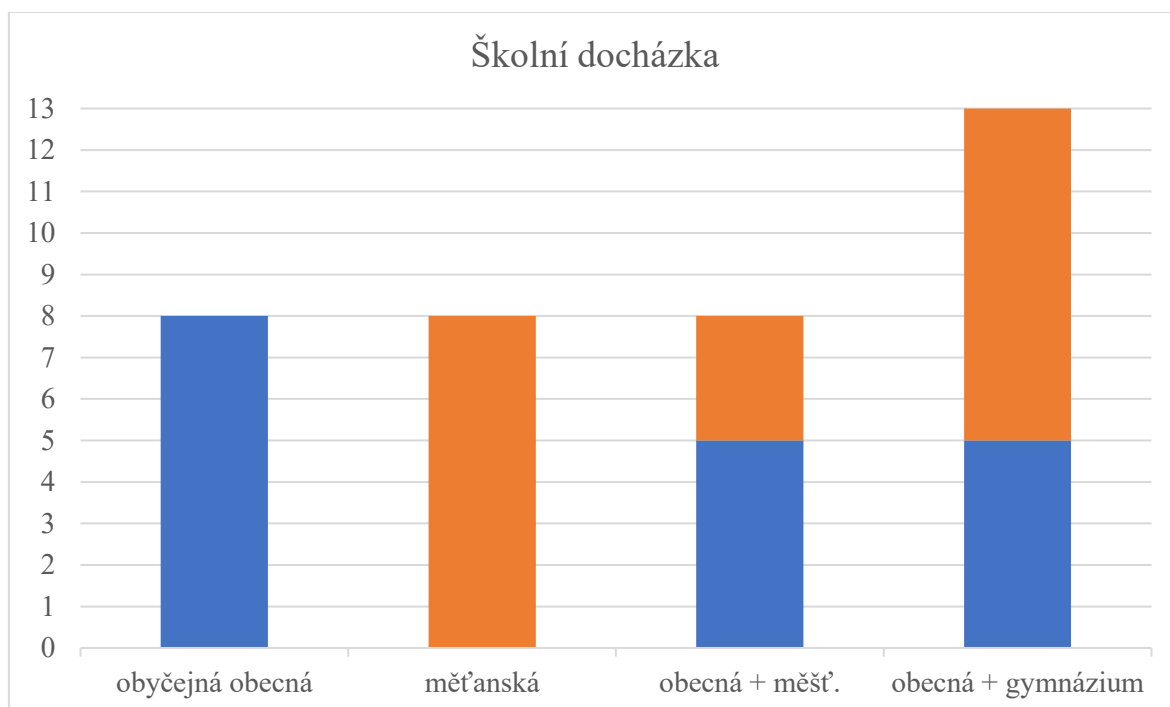
1. Osm let na obyčejné obecné škole.
2. Osm let na měšťanské škole.
3. Pět let na obyčejné obecné škole a tři roky na měšťanské škole.
4. Pět let obyčejné obecné školy a 8 let gymnázia (Tato varianta jako jediná umožňovala vysokoškolské studium).

Tyto varianty poskytovaly ukončené vzdělání. (viz graf č. 1)

²⁹ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. s. 73, 74

³⁰ BARTOŠOVÁ, Jana, ŠIMEK, Jan, ŠUSTOVÁ, Magdaléna. *Od dozorce k inspektorovi Historie školní inspekce*. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, 2019. s. 49–51

Graf č. 1: Možnosti osmileté docházky podle Velkého říšského zákona.

Na grafu jsou vidět čtyři možnosti splnění povinné docházky do školy za Rakouska-Uherska.

„V návaznosti na zákon byl v roce 1870 vydán Řád školní a vyučovací pro obyčejné školy obecní, který stanovil základní pravidla chování dětí ve škole, povinnosti dětí a učitelů a zákaz tělesných trestů.“³¹

V „Hasnerově zákoně“ bylo zaneseno konečně státem uznané i finanční zajištění učitelů. Učitelům bylo přiznáno služné. Tím se zajistilo sociální postavení učitelů. „Nesporným pokrokem bylo zavedení pravidelného platu pro učitele. Společenské postavení učitele se zvýšilo nepochybně i tím, že učitel nyní dostával plat od příslušného úřadu, a byl tak zbaven ponižující úlohy vybírat peníze od rodičů.“³²

V českých zemích byl poměrně brzy tento zákon odmítán, zvláště učitelskou populací, jako zákon diskriminační. Tato diskriminace vznikala odlišnou kvalitou obyčejné obecné školy

³¹ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. s. 74

³² Tamtéž s. 74

a měšťanské školy. Znamenalo to tedy, že místo bydliště žáka vlastně ohraničovalo jeho možnosti přístupu ke vzdělávání.

Tento zákon platil na území českých zemí meziválečného Československa (s výjimkou druhé světové války) až do roku 1948. To znamená, že dvojkolejná školská soustava (vnímaná jako diskriminační) byla zrušena až zákonem o jednotné škole roku 1948.³³

3.1 Školská legislativa v Československu

1919

Zrušení učitelského celibátu učitelek.

„Metelkův zákon“

Tento zákon byl velmi významný tím, že realizoval právo dítěte na vzdělávání se v mateřském jazyce. V těch regionech Československé republiky, kde převažoval jiný než český jazyk (např. v pohraničních oblastech osídlených obyvatelstvem hovořícím německy) se děti zde žijící, a tudíž vzdělávající se zde ve školách vyučujících v němčině, nebyly dosud zřizovány české školy. Proto české děti v těchto oblastech navštěvovaly školy s vyučovacím německým jazykem. Od uplatnění tohoto zákona bylo povinné zřizovat všude tam, kde se v okruhu 5 kilometrů shromáždilo 40 dětí česky či jinak mluvících než německy, zřídit pro ně školu v jejich mateřském jazyce.

1922

„Malý školský zákon“

V roce 1922 byl vydán „malý školský zákon“ č. 226/1922 Sb. Tento zákon důsledně trval na naplnění osmileté školní docházky a zrušil veškeré úlevy z této docházky přijaté různými novelami zákona z roku 1869. Tento zákon zavedl osmiletou školní docházku také na Slovensku. (Do této doby zde byla povinná školní docházka 6 let.) Výrazné demokratické nasměrování tohoto zákona se odrazilo především zavedením nového učebního předmětu – občanské nauky. Pro dívky se tělesná výchova stala povinnou. Tento zákon uvedl v platnost koedukaci, tj. návštěvu dětí obou pohlaví v jedné třídě. Malý školský zákon byl typický

³³ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. s. 75–77

i snahou o prosazení úpravy přechodu z měšťanské školy na gymnázium (snažil se zrušit příliš brzké rozhodování o budoucnosti dětí, pomocí přestupových zkoušek z měšťanské školy na gymnázium). „V důsledku tohoto zákona došlo k rozvoji všech typů škol a k výstavbě školních budov. Výchova a vyučování probíhalo v duchu Masarykových ideálů. Kvalitou didaktické práce patřila škola v ČSR k nejlepším v Evropě.“³⁴

Obecné školy byly zřizovány i v menších obcích. O tom svědčí množství malotřídních škol (v jedné nebo dvou třídách se děti učily celou osmiletou povinnou školní docházkou). Gramotnost tedy byla plně zabezpečena. Tyto menší vesnické školy měly chudší obsah učiva oproti obecným školám ve městech. Ve městech byly obyčejné obecné školy pětitřídní a navazovaly na ně tříleté měšťanské školy nebo nižší střední školy.

„Malý školský zákon“ podpořil rozvoj všeobecného středního vzdělání – gymnázia, reálná gymnázia, reformní reálná gymnázia a reálky. Na těchto školách byla velmi rozvinuta výuka cizích jazyků. Studium na těchto školách bylo zakončeno maturitou. Na všeobecné střední školy navazovaly vysoké školy. V období první republiky počet vysokých škol vzrostl. Byly založeny Masarykova univerzita v Brně a Univerzita J. A. Komenského v Bratislavě.³⁵

1939

Dne 17. listopadu nechali nacisté zavřít české vysoké školy. „*Protektorátní Ministerstvo školství a národní osvěty se stalo nástrojem prosazování nacistické germanizační a odnárodňovací politiky v českém školství, která směřovala k jeho postupné likvidaci.*“³⁶ Struktura českého školství se přizpůsobila podobě německého školství.

Postupně nacisté zrušili zemské školní rady i okresní školské výbory. Obecné školy byly původně několika druhů, a to české, německé, polské, maďarské a židovské. V roce 1941 zůstaly už jen české a německé školy. Do měšťanských škol byly děti vybírány. Pokud se nedostaly, musely školní docházkou dokončit na obecné škole. Do školy nacisté dodali nové

³⁴ HORÁK, Josef, KRATOCHVÍL, Milan. *Nástin dějin pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 1996. s. 98

³⁵ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. s. 79, 80

³⁶ Ministerstvo školství v letech nacistické okupace 1939–1945, dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

učebnice a výuka němčiny se stala povinnou. Její výuka dostala vyšší hodinové dotace. Vyšší hodinové dotace dostala také tělesná výchova. Veškerá výuka směřovala k posílení říšskoněmecké myšlenky. Vyšel i zákaz půjčování knih ze školních knihoven.

Děti českého původu mohly navštěvovat i německé školy, ale muselo být přezkoumáno rodinné prostředí a počet českých dětí nesměl přesáhnout čtvrtinu žáků ve třídě.

1945

Hned po válce začala obnova školství zdevastovaného nacistickou okupací. Ministerstvo školství a osvěty opět získalo úplný vliv nad školstvím, a to dekretem prezidenta č. 1/1945. V květnu 1945 se ministrem školství stal Zdeněk Nejedlý, který prosazoval reformu školství do podoby uniformní jednotné školy. Dále byly snahy o zestátnění školství, o prodloužení školní docházky a uzákonění vysokoškolského vzdělání učitelů.

Dne 27. října 1945 vydal prezident republiky dekret č. 132 Sb., kterým bylo sjednoceno vzdělávání učitelů všech typů a stupňů škol. Zákon č. 100/1946 Sb. ze dne 9. dubna pomohl dát první krok k jednotnému základu vzdělávání dětí a mládeže na všech školách, protože ustanovil vznik pedagogických fakult.³⁷ V dubnu roku 1948 vyšel v platnost zákon o jednotné škole.

1948

Zákon o jednotné škole

Zákon o jednotné škole č. 95/1948 Sb. reaguje na meziválečnou situaci. Je poznatelná filozofická orientace této školy, která odmítá jakoukoli podobu reformní pedagogiky a její principy. Tento zákon zavedl stejné vzdělávání pro všechny děti od 6 do 15 let. Střední škola nahradila bývalé typy měšťanských škol a měla poskytnout ucelené základy vzdělání a podmínky pro vstup do škol 3. stupně. Členění školské soustavy bylo následovné:

- mateřská škola (pro děti od 3 do 6 let)
- národní škola (1. stupeň jednotné školy, který byl pětiletý)
- střední škola (2. stupeň jednotné školy, který byl čtyřletý)

³⁷ ČUTKOVÁ, Jana. *Vývoj školské správy na našem území*. Brno: Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, 2010. s. 26

- školy 3. stupně:
 - povinné – základní odborné školy (nahradily učňovské školy)
 - výběrové:
 - čtyřleté (gymnázia, vyšší odborné školy)
 - kratší 4 let (dvouleté a tříleté odborné školy)

Zákon také zajistil zřízení škol pro mládež vyžadující zvláštní péči. Byly na úrovni 1. a 2. stupně základní jednotné školy. Spolu s mateřskými školami se zařadily do školského systému. Součástí školského systému se nově staly předškolní zařízení, družiny a domovy mládeže.³⁸

V cílech a obsahu vyučování nastaly změny. „*Škola jako politická instituce měla vychovávat politicky uvědomělé občany lidově-demokratického státu, ochránce vlasti, zastánce pracujícího lidu a socialismu. Tato výchova měla pronikat celou školní atmosférou, speciální úkoly v tomto smyslu měl nově zavedený předmět politická výchova, později přezvaný na občanskou výchovu.*“³⁹ Přístup ke všem dětem jako k osobám je stejný, žáky nediferencuje. Nebere se žádný ohled na rozdíly a potřeby dětí. Jedinec je nucen podřídit se.

V tomto období je patrná prosovětská organizace škol. Nové učební plány, osnovy a učebnice zdůrazňovaly tento politický charakter.

1953

Školský zákon

V roce 1953, konkrétně dne 24. dubna, byl vydán školský zákon č. 31/1953 Sb., který zavedl osmiletou a jedenáctiletou střední školu. Poslední tři ročníky na jedenáctileté střední škole nahrazovaly gymnázium. Jedenáctiletá střední škola a výběrové odborné školy měly řadu mimořádných forem studií pro pracující. Zkrácením druhého stupně o jeden rok se nakupilo mnoho učiva na prvním stupni. V 5. třídě byly zavedeny předměty z druhého stupně – dějepis, zeměpis, přírodopis. Přejít ze 4. do 5. třídy se stal velmi obtížný. Až 20 procent

³⁸ PŘEDOTOVÁ, Dana. *Historie školství od roku 1945 do současnosti*. Olomouc: Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 10, 13, 14

³⁹ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. s. 85

žáků v tomto období zažívalo neúspěch a propadlo. Neúspěch těchto dětí se dával za vinu vyučujícím.⁴⁰

Struktura školní docházky:

- mateřská škola (pro děti od 3 do 6 let)
- národní škola (1. stupeň jednotné školy, který byl pětiletý)
- 2. stupeň, který byl nyní tříletý
- výběrové tři roky střední školy

Na 11. sjezdu ÚV KSČ v roce 1958 rozhodlo vedení strany o prodloužení základní školní docházky a byl přidán nový předmět nazvaný pracovní vyučování, aby byli žáci lépe připraveni na práci v dělnických profesích.⁴¹

Vzdělávání pedagogických pracovníků zaznamenalo také velký úpadek. Již zmiňovaný zákon č. 31/1953 Sb. zrušil pedagogické fakulty a místo toho byly zřízeny vyšší pedagogické školy a Vysoká škola pedagogická v Praze.⁴²

V roce 1959 byl vládním nařízením č. 57/1959 Sb. zřízen Pedagogický institut v Praze. Vzdělával pedagogy prvního a druhého stupně. První dva roky studenti obou stupňů studovali společně a až poté se rozdělili na studenty pro první stupeň a studenty pro druhý stupeň.⁴³

1960

Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání

V pořadí třetí školský zákon č. 186/1960 Sb. zásadně změnil školskou správu. Tento zákon vycházel z principu jednotné školy. Byla zavedena opět povinná základní devítiletá školní

⁴⁰ Tamtéž s. 85, 86

⁴¹ Povinná školní docházka, Wikipedia, dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Povinn%C3%A1_%C5%A1koln%C3%AD_doch%C3%A1zka

⁴² PŘEDOTOVÁ, Dana. *Historie školství od roku 1945 do současnosti*. Olomouc: Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 18, 23, 24

⁴³ UHLÍŘOVÁ, Jana. *Hledání cesty profesionalizace učitelů primární školy v letech 1948–1989*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. s. 40, 41

docházka. Z termínu národní škola se přechází na termín první stupeň primární školy. Na prvním stupni se znovu začala vyučovat vlastivěda a psaní. Také začalo odborné vyučování výchov – tělesné, výtvarné, hudební a cizího jazyka. Na druhém stupni se více vyučovaly nepovinné předměty.

Struktura školní docházky:

- mateřské školy (pro děti 3–6 let)
- 1. stupeň základní školy, který byl pětiletý
- 2. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 3. stupeň – střední školy (byl nepovinný)

Střední školství tvořily odborná učiliště, učňovské školy a střední odborné školy. Poslední tři ročníky jedenáctileté střední školy byly nahrazeny střední všeobecně vzdělávací školou. Tento zákon zavedl i střední školu pro pracující, kde během jednoho roku měli dělníci možnost získat úplné středoškolské vzdělání s maturitou.⁴⁴

1978

Školský zákon

Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, prodloužil povinnou školní docházku na 10 let. Desetiletá délka a její terminologie je politická záležitost. Naprosto kopíruje délku povinné školní docházky v Sovětském svazu. Tato docházka byla dělena na tři stupně a mateřskou školu.

Struktura školství:

- mateřské školy (pro děti 3–6 let a pro děti s odkladem školní docházky)
- 1. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 2. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 3. stupeň dvouletý, který byl povinný

První stupeň se poprvé v historii stal pouze čtyřletým. Druhý stupeň byl také čtyřletý a navazovaly na něj dva roky studia na jakémkoli typu střední školy. Žák získal díky tomu

⁴⁴ PŘEDOTOVÁ, Dana. *Historie školství od roku 1945 do současnosti*. bakalářská práce, s. 20, 21

rovnou střední vzdělání. Po dokončení povinných dvou let střední školy měl žák splněnou docházku na úrovni střední školy. Uvádělo se tedy, že 100 procent žáků dokončilo středoškolské vzdělání.

Čtyřletý model prvního stupně základní školy kopíroval model sovětské počáteční školy. Pro děti to znamenalo mnoho problémů. Toto pojetí prvního stupně základní školy nerespektovalo vývojové zvláštnosti tohoto dětského věku. Prakticky odporovalo požadavku školských dokumentů, aby školu co nejvíce dětí absolvovalo co nejúspěšněji. I přes tyto překážky byl tento model zaveden.

Byla zavedena množinová matematika. Posílil se informační důraz škol ve zkráceném čase. Zákon předkládal velké množství informací, což vedlo ke zpoždění vzdělávání. Navíc zkrácení prvního stupně vedlo k zavedení testování školní způsobilosti a možnosti odkladu školní docházky. Na mateřské školy se vyvíjel veliký tlak, aby do jisté míry suplovaly první rok školní docházky s cílem děti připravit na školu.

1984

Zákon o soustavě základních a středních škol

Školský zákon č. 29/1984 novelizoval stávající platné zákony.

„Zákon stanoví, že základní devítiletá škola zanikne dnem 31. srpna 1984 a současně již zakotvil desetiletou povinnou školní docházku pro žáky základní školy, která bude mít osm ročníků a všichni žáci splní povinnou školní docházku v prvním a druhém ročníku středních škol. Tímto desetiletým cyklem se vytváří možnost, aby veškerá mládež získala střední vzdělání. Do jednotné soustavy škol se dále zařadilo střední odborné učiliště jako nový druh střední školy pro přípravu dělnické mládeže na povolání. Tato škola bude poskytovat úplné střední vzdělání, rovnocenné získanému vzdělání na ostatních středních školách. Vedle toho budou nadále existovat dosavadní odborná učiliště a učňovské školy, které jsou v zákonech o opatřeních v soustavě základních a středních škol uvedeny mezi středními školami.“⁴⁵

⁴⁵ Povinná školní docházka, wikipedie, dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Povinn%C3%A1_%C5%A1koln%C3%AD_doch%C3%A1zka#cite_note-19

Struktura školství:

- mateřské školy (pro děti 3–6 let a pro děti s odloženou školní docházkou)
- 1. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 2. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 3. stupeň dvouletý, který byl povinný

V tomto zákoně také byla jasně vymezena spolupráce se Socialistickým svazem mládeže a pionýrskou organizací.⁴⁶ Vzdělávání učitelů upravovala vyhláška č. 61/1985.

3.2 České školství od roku 1989 do současnosti

1990

Novela zákona č. 171/1990 Sb.

Novela zákona č. 171/1990 Sb. upravila školní docházku na devět let. Zároveň mohli žáci odcházet z osmé třídy na střední školu, devátý ročník nebyl povinný. Stávalo se ale, že v devátých třídách zůstávali jen žáci, kteří nechtěli pokračovat, nebo ti, co nevěděli, na jakou školu by chtěli jít.

Od roku 1990 se neustále zvětšovala samostatnost škol. V roce 1995 proběhla novela školského zákona, který upravil nepovinný devátý ročník na povinný. Také pátý ročník se přidal zpět na první stupeň.

Struktura školství po roce 1995:

- mateřské školy (pro děti 3–6 let a děti po odkladu školní docházky)
- 1. stupeň základní školy, který byl pětiletý
- 2. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 3. stupeň střední školy, učňovské obory (byl nepovinný)

⁴⁶ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kolektiv: *Pedagogika pro učitele*. Praha, Grada 2007, s. 87

2004

Zákon č. 561/2004 Sb.

Zákon č. 561/2004 Sb. uvedl v platnost Rámcový vzdělávací program pro všechny druhy vzdělávacích stupňů. Je to první skutečný školský zákon od roku 1990, který se opírá o rámcově vzdělávací programy. Vymezuje cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání a také podmínky průběhu a ukončení vzdělání. „*Na tento centrální dokument navazují rámcové vzdělávací programy vymezující povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání každého oboru vzdělávání.*“ „*Jsou rovněž zpracovány centrálně a jsou závazné pro tvorbu školního vzdělávacího programu, který má vypracovat každá škola a podle kterého se má vyučovat.*“⁴⁷

Struktura školství:

- mateřské školy (pro děti 3–6 let a děti po odkladu školní docházky)
- 1. stupeň základní školy, který byl pětiletý
- 2. stupeň základní školy, který byl čtyřletý
- 3. stupeň střední školy, učňovské obory (je nepovinný)

3.3 Vývoj školství na Mělnicku⁴⁸

Ve městě Mělník jsou první zmínky o škole z jedenáctého a dvanáctého století. Je zbytečné se celou tou historií zabývat vzhledem k tématu. Pro účely této práce není třeba vypisovat celý vývoj školství na Mělnicku.

Legislativa tak, jak byla přijímána, dopadla na tyto školy jako na všechny ostatní. Všechny školské zákony, které jsou vypsány ve třetí kapitole, se samozřejmě vztahovaly i na školu v Pšovce (Šopce), kam chodily i mlazické děti.

Tabulka č. 3: Počty žáků, učitelů a tříd na Mělnicku v letech 1878–1956.⁴⁹

Rok	Školy	Žáci	Učitelé	Třídy
1878	32	4 216	67	54

⁴⁷ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kolektiv: *Pedagogika pro učitele*. Praha, Grada 2007, s. 89

⁴⁸ Pokud není uvedeno jinak, je čerpáno z KILIÁN, Jan. *Mělník*. Praha: Lidové noviny, 2010. s. 136–143

⁴⁹ SOKA Mělník, OŠV v Mělníku, karton 50, INV. Č. 426/18, s. 8

1888	34	6 274	83	83
1932	údaj chybí	5 301	120	120
1956	údaj chybí	4 935	161	161

V tabulce je vidět, že počet žáků na přelomu 19. a 20. století velmi vzrostl, ale počet učitelů už tolik ne. Z toho vyplývá, že v jedné třídě se tísnilo průměrně 70 žáků. Také se stávalo, že na jednoho učitele připadlo více takto přeplněných tříd. Je jasné, že úroveň výuky nebyla příliš valná. Ve 20. století se počet žáků ve třídě snížil. Tabulka ukazuje, že počet dětí je stejný jako při prvním sčítání, ale počet učitelů je dvojnásobný. Úroveň výuky se začala zlepšovat.

Na přelomu 19. a 20. století bylo v Mělníku zřízeno několik středních škol s úzkou specializací – vinařská škola, košíkářská škola nebo zahradnická škola. Také vznikly školy, které nebyly tak úzce zaměřeny – průmyslová škola pokračovací, veřejná obchodní škola, gymnázium. Ještě v době první republiky školy na Mělníku měly dívčí a chlapeckou třídu, a to na obecné i měšťanské škole. Na vesnicích kvůli nedostatku budov a učitelů byly většinou třídy smíšené.⁵⁰

Další vývoj školství byl ovlivněn nacistickou propagandou za druhé světové války. Po válce přišla na řadu socialistická propaganda, která přišla ze Sovětského svazu. Všechny školské zákony, o kterých je zmíněno výše, se ve školách na celém Mělnicku samozřejmě promítly. Bylo třeba stavět i nové budovy, aby odpovídaly počtům žáků, protože již ve třídě nemohlo být 50 a více žáků. Po pádu komunismu se lidé stěhovali z vesnic hojně do měst. Na vesnicích se tedy hodně škol rušilo nebo spojovalo. Staré školní budovy, které se již nevyužívají na výuku, byly přestavěny nebo chátrají.

⁵⁰ KILIÁN, Jan: Mělník, s. 300, 301

4 Historie školy v Mlazicích

4.1 Důvod odškolení mlazické školní budovy

„V poslední čtvrtině 18. století začal rozvoj širší předměstské zóny, který pokračoval i po celou 1. polovinu 19. století... Přírůstek domů v Mlazicích a Vehlovicích nebyl dán rozšiřováním jejich jádra, ale vznikem nových rozptýlených domů na vinicích.“⁵¹ V tomto období se do Mlazic přistěhovalo mnoho nových obyvatel. Jejich děti chodily do školy v Pšovce (Šopce).

Druhá polovina 19. století a začátek 20. století přinesly velký průmyslový rozmach, jak je psáno v první kapitole. Tento rozmach přinesl ještě více obyvatel i s rodinami do Mlazic, Pšovky (Šopky) a přilehlých Vehlovic. Jak se píše ve druhé kapitole, počet obyvatel v Mlazicích a Pšovce (Šopce) rychle stoupal a stoupající počet dětí se v pětitřídní škole v Pšovce (Šopce) dost tísnil. V kronice je také zaneseno, že důvodem zvyšování počtu obyvatel byly levné pozemky v Mlazicích.

Poslední zaznamenaný počet dětí v pšovecké (šopecké) škole byl 493 na pět tříd. Tedy skoro 100 dětí v jedné třídě. To byl neúnosný počet dětí. Mlazičtí začali požadovat vlastní školu. V kronice se píše: *„Dne 13. srpna 1888 konáno komisionální šetření a měření vzdálenosti od prahu školy šopecké ku poslednímu domku v Mlazicích za příčinou podané žádosti obce mlazické za odškolení od Šopky. Zákonitá vzdálenost nenaměřena opět (patrně již před tím nejméně jednou šetření se konalo), ač tentokráte vyhověno přání mlazických občanův a měřeno tam, kam sami chtěli, tak stojí v kronice školy šopecké.“⁵²*

V komisi, která toto šetření prováděla, byl c. k. místodržící koncipista, pan adjunkt Lukas, členové c. k. místní školní rady a zastupitelé obou obcí. Protokol o výstavbě nové školní budovy v Mlazicích nakonec podepsali a tím potvrdili, že v Mlazicích bude postavena škola.⁵³

⁵¹ ŽALUDA, Eduard. *Odůvodnění územního plánu Mělník*. etapa – návrh pro společné jednání, str. 108

⁵² SOKA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích. s. 2

⁵³ SOKA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOKA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOKA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice II. díl; SOKA

4.2 Škola v Mlazicích

4.2.1 Postavení a svěcení

Na stavbu školy byl zakoupen pozemek s domkem přímo u císařské silnice. Stavba školy i s vybavením a pozemkem stála 61 300 K. Obec Mlazice si tuto stavbu zaplatila sama. Podle výstřížků z Mlazických listů ze dne 10. 4. 1903, které jsou v kronice nalepeny, se v obci zdražilo pivo o 2 haléře za litr, aby se pomohlo financování stavby. Také je tam podotknuto, že obec musela najít nový pramen příjmů pro financování učitelů a provoz školy.

Stavbu vedl stavitel Karel Novák (1861–1943). Na Mělnicku patřil ke známým a váženým osobnostem. Byl to velmi nadaný projektant. Je dobré, že byl získán ke stavě školy v Mlazicích, na které je jeho projektování viditelné.⁵⁴

Školu v Mlazicích dostavěl v roce 1902. Dne 8. září se konala slavnost svěcení nové školní budovy. Svěcení školy provedl farář z Pšovky (Šopky). Při této příležitosti zaznělo několik proslovů. Proslovy pronesli:

- V. Rašín – starosta zemského ústředního spolku jednot učitelských v království českém
- F. Sedmidubský – obecní starosta, první předseda místní školní rady
- F. V. Richter – řídící učitel
- Dvě žáčky za všechny studenty

Po proslovech si všichni účastníci mohli prohlédnout celou školu i s pozemkem. O této slavnosti se psalo i v Nových podřipských listech toto: *„Den 8. září t. r. (toho roku 1902) zůstane zajisté na dlouho v paměti občanů mlazických a zaznamenán bude v kronice školní zlatými písmenami, neboť v den ten konala se řídká slavnost – slavnost svěcení nové budovy školní, kterou si obec naše, s velikým nákladem ale ráda a po dlouhých bojích zbudovala. Škola jest jednopatrová, stojí při císařské silnici a imponuje milým svým zjevem širému okolí.*

Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

⁵⁴ Životopis Karla Nováka, dostupný z: <https://www.facebook.com/notes/hotel-harasov/karel-nov%C3%A1k-talentovan%C3%BD-stavitel-z-m%C4%9Bln%C3%ADka/697891360391992/>

*Obsahuje mimo jiné vedlejší místností 6 účelně zřízených učebních síní, jež jistě v daleké budoucnosti plně budou vyhovovati svému účelu; letos otevřeny budou pouze 3 třídy. Školu zdobí věžní hodiny a celá budova hlásá chválu a odporučení svému staviteli, p. K. Novákovi z Mělníka. ... Ve škole a kolem školy utichl ruch a šum, aby ožil znovu 16. září, kdy mládež mlazická začala chodit pravidelně do školy vlastní. – Kéž by skutek občanů mlazických byl zářivým příkladem, dle něhož by jinde pečovali o dobře zřízenou budovu školní, aby okres náš stál konečně i v tom ohledně po boku okresům jiným.*⁵⁵

4.2.2 Zahájení

Škola v Mlázicích byla otevřena dne 16. září 1902. Tento den se konaly bohoslužby v pšoveckém (šopeckém) kostele. Po těchto bohoslužbách se děti z Mlázic seřadily před školní budovou v Pšovce (Šopce), aby se rozloučily s učiteli, panem řídícím Jansou a od teď již bývalými spolužáky. Za všechny děti poděkovala učitelům a panu řídícímu žačka M. Štruplová za vše, co je naučili za celou dobu, kdy navštěvovaly pšoveckou (šopeckou) školu.

Pan řídící učitel, z pšovecké (šopecké) školy, Jansa dětem popřál mnoho úspěchů v nové škole. Vybídl je, aby chodily do školy a pilně se učily. Také je vybídl k vděčnosti rodičům za to, že jim zařídili novou školu. Řídící učitel F. V. Richter poděkoval také všem učitelům v Pšovce (Šopce). Po této slavnosti mlazické děti s učiteli odešly domů.

Zahájení školní výuky začalo 17. září 1902. Mlazická škola měla na začátku prvního školního roku zapsaných 249 dětí ve třech třídách. Druhý školní rok byly otevřeny čtyři třídy.⁵⁶

4.2.3 Období 1902–1939

Škola byla první rok pouze třítrídni. V dalších třech letech se škola rozšířila o jednu třídu. Od školního roku 1906/1907 byla škola pětistrídni. To zůstalo po celou dobu až do roku 1976 (to je poslední zapsaný rok v kronikách). Pouze v období druhé světové války se zmenšil počet tříd, ale po skončení války se škola opět stala pětistrídni. Víc žel malá budova

⁵⁵ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích. s 32–35

⁵⁶ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích I. díl

nedovolovala, proto zde byl od roku 1948 pouze první stupeň (národní škola). Na další stupeň povinného vzdělávání museli žáci docházet do školy v Pšovce (Šopce).

Školní budova byla spravována místní školní radou. Ze začátku moc peněz na údržbu budovy a okolí a také na dovybavení školy nebylo. Přes tyto nedostatky byla škola postupně vybavována potřebnými pomůckami a učebnicemi. Také se postupně začalo s úpravami okolí. S těmito menšími úpravami pomáhali žáci, a to hlavně během hlavních prázdnin. To bylo financováno nejčastěji dary.

Úpravy školní budovy zevnitř i z venku se uskutečňovaly vždy během hlavních prázdnin. O tyto úpravy se postaral vždy zřizovatel. O úpravu okolí a školní zahrady se starali žáci spolu s učiteli.

Škola neměla venkovní prostory pro výuku tělesné výchovy. Ve škole v té době měli malou tělocvičnu, která měla stejné rozměry jako všechny ostatní třídy, protože byla zařízena v prázdné třídě. V zimě a při špatném počasí musela stačit. Když bylo vhodné počasí, učitelé s dětmi neměli kam jít cvičit. Škola tedy dostala od obce v roce 1921 pozemek v Mlazicích, který byl upraven na venkovní hřiště. Toto hřiště se využívalo k výuce tělesné výchovy.

„28. 9. 1922 navštívil prezident Masaryk slavnost vinobraní na Mělníce, uvítání se zúčastnila i naše mládež. Škola naše zdobena byla prapory v zemských barvách, poněvadž pan prezident jel podle ní ku prohlídce zdejších vinohradů k Liběchovu.“⁵⁷ Učitelé a děti se postavili k silnici a mávali panu prezidentovi.

Knihovna městské části Mlazice v roce 1928 byla přemístěna do prostor školy, protože Mlazice neměly jiné prostory k tomu vhodné. Skříně s knihami byly uloženy v tělocvičně. Jinde pro ně nebylo místo. Tím se ještě zmenšil prostor v už tak malé tělocvičně.⁵⁸

4.2.4 Období druhé světové války

Druhá světová válka se neblaze zapsala do dějin této školy jako do škol v celém protektorátu Čechy a Morava. Do školy bylo zapsáno méně dětí, protože židovské děti nesměly chodit do školy. (Nějakou dobu byly školy pro židovské děti, ale během války byly zrušeny). Postupně

⁵⁷ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p. o., Kronika obecní školy v Mlazicích, str. 100

⁵⁸ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl

byly ze školy vypsány některé děti z rasových nebo nacionalistických důvodů. O této skutečnosti se kronika, kterou v těchto letech ve škole vedli, nezmiňuje. Je tam vždy pouze počet dětí zapsaných a docházejících do školy. Překážky v docházce v tomto těžkém období také nejsou zaneseny. Kronika byla vedena v této době tak, aby nikomu nemohla ublížit a byla co nejvíce neutrální.

V tomto období prošla škola v Mlázicích velkými změnami. Škola se z pětitřídní změnila na čtyřtřídní. Polovina dětí z 5. třídy byla přeřazena na školu v Pšovce (Šopce) a z druhé poloviny se stalo 2. oddělení 4. třídy. Počet žáků ve třídě změnily protektorátní úřady na 60 žáků.

V září 1940 byly ze školní výuky odstraněny knihy, mapy a další pomůcky, které obsahovaly informace o poměrech v bývalém Československu. Ve školách byla povinně zavedena výuka německého jazyka. Také učitelé museli navštěvovat kurzy německého jazyka a na počátku školního roku 1942/1943 složit zkoušku z němčiny.

Ve školním roce 1942/1943 „bylo na programu mnoho nových myšlenek, které měly vtisknout české škole nový směr ve vyučování a vychovatelství vůbec“. Tento nový program má čtyři základní hesla:

1. Vést děti v duchu nových osnov ze dne 8. ledna 1940.
2. Německý jazyk má mít rozšířenou výuku, aby se mohl zautomatizovat.
3. Pevnost učitelů a zlepšení kázně.
4. Důrazné sbírání odpadků a léčivých bylin.

Z kroniky vyplývá, že počet tříd kolísal. Bylo to dáno počtem přidělených učitelů na tuto školu. Některé třídy se na čas dokonce spojily se třídami školy v Pšovce. Vždy to ale bylo jen dočasné.

Atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha dne 27. května 1942 byl učiteli i žáky veřejně odsouzen na společném smutečním shromáždění. Po zbytek válečných let se tento den vždy připomínal.

Dne 15. března se každý rok pořádala vzpomínková slavnost k výročí zřízení protektorátu Čechy a Morava.

Oslavy narozenin Adolfa Hitlera se museli také účastnit všichni žáci i učitelé. Řídící učitel vysvětlil význam Vůdce pro všechny národy nyní i do budoucna. Byla vždy vyzdvihována jeho pilnost, opravdovost a důslednost. Děti při této příležitosti zpívaly německou hymnu. Učitelé s dětmi také vyzdobili školu, stejně jako při některých jiných oslavách.

Narozeniny státního prezidenta Emila Háchy se slavily 7. července. Bylo vždy připomenuto jeho životní dílo a péče o český národ. Všichni mu vzdali úctu. Oslavy se konaly podobným způsobem jako všechny ostatní.

Každý rok se také slavil Svátek matek. Program se skládal z písní, německé hymny a recitací pro přítomné maminky.

Mikulášská besídka s mikulášskou nadílkou se stala součástí školního roku každý rok. Před vánočními prázdninami se pořádaly sbírky oblečení pro chudé děti. Zpívaly se koledy a děti předaly dary chudším spolužákům. V této době to bylo obzvlášť zapotřebí.

Dary škole byly většinou použity pro chudé žáky, ale také na vybavení a pomůcky, které se daly v těchto letech sehnat, a také jako příspěvek na zdravotní ošetření pro děti. Nakupovalo se jim oblečení a pomůcky. Ostatní děti pořádaly sbírky finanční i sbírky oblečení pro potřebné.⁵⁹

4.2.5 Rok 1945 z kroniky

„Trudné chvíle od roku 1940 až do 5. května 1945 vylíčeny jsou v kronice, jež k tomu účelu byla nadřazenými úřady pořízena. Většina týká se jen poměrů školských a těch událostí, jež dnes jsou k hanbě mnohých českých nadřazených, českých ministrů školství. Vlastních poznámek k současným děním, jež s hnusem a zařatou pěstí každý sledoval, nebylo možno připojit. K. Vizek.“⁶⁰ Tímto prohlášením začínají poválečné zápisy do školní kroniky.

Rok 1944/1945 měl velmi netypický průběh. Část probíhala ještě za druhé světové války a část za svobodného Československa.

Po Vánocích vyučování vůbec nezačalo, protože ve škole nebylo již čím topit. V březnu byla škola urychleně vyklizena a obsazena německými uprchlíky. Až do dubna děti dostávaly

⁵⁹ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlázicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz

⁶⁰ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz (stránky nejsou číslovány)

úkoly na doma, protože neměly ve škole pomůcky. Ty totiž, i přes opatření řídicího učitele, zničili němečtí uprchlíci. Od dubna se učilo v provizorních podmínkách. Kvůli náletům se často vyučování muselo přerušovat.

Dne 5. května přijela Ruská armáda a všichni občané i děti je vítali velmi srdečně. Školní budova byla vyčištěna a vyučování se zahájilo 28. května. Vyučovalo se do 12. července. Děti ze školy musely jít pomáhat se sklizní angreštu, rybízu a také pomáhaly s přípravami na žně.

Akutní nedostatek učitelů způsobil, že se nemohla otevřít mateřská škola, do níž chodily i děti z Pšovky.

Dne 14. října do Mělníka přijel prezident Edvard Beneš. Účastnil se výstavy „Pokrok a kultura“, kterou zde zorganizoval spolek inženýrů a architektů z Prahy. Pronesl projev z balkonu radnice. Řídicí učitel K. Vízek byl tak nadšen jeho projevem, že do kroniky školy zapsal: *„Se slzami a pohnutím je vítali... se zatajeným dechem si vyslechli jeho projev.“* Na tomto projevu byly přítomny i starší děti z mlazické školy.

Škola pořádala různé sbírky pro potřebné. V listopadu 1945 vybrala částku 19 412 Kč na „zbídačené Slovensko“. Většina darů a peněz ze sbírek však byla použita na školní pomůcky nebo na základní potřeby chudých dětí.

4.2.6 Období od roku 1946 do 1976

Ve školní budově se nacházel byt řídicího učitele. V roce 1948 tam byla zřízena koupelna. Což byl jeden z necitlivých zásahů do budovy. Necitlivé zásahy v budově se dělaly přepažením tříd a jiných místností. Většina těchto zásahů nebyla v kronice popsána.

Každý zřizovatel školy v Mlazicích se vždy o budovu pečlivě staral. V zápisech z kronik jsou o tom záznamy skoro každý školní rok. Zvelebovalo se také celou dobu okolí školy. O školní pozemek a okolí školy se starali učitelé se svými žáky.

Nejvíce úprav a oprav vždy proběhlo během prázdnin. Děti se o prázdninách účastnily například natírání plotů nebo vysazování nových keřů a květin. V tomto období se na úpravách a různých opravách podíleli i rodiče. Ve školním 1967/1968 se rodiče zavázali, že pomohou postavit dílnu na pracovní vyučování. Nepovedlo se to hned ten samý školní rok. O rok později se to ale podařilo.

Ve školním roce 1952/1953 byla ve škole zřízena školní družina pro děti pracujících rodičů. Docházka do školní družiny nebyla povinná. Zajistila dětem výchovu mimo vyučování.

Ve školním roce 1969/1970 bylo ve škole instalováno ústřední topení. S některými pracemi, které byly spojeny s instalací topení, pomáhali rodiče v rámci SRPŠ. Od této chvíle již nemuseli učitelé topit v kamnech umístěných ve třídách. Tím se zlepšila čistota ve třídách a také se zlepšilo ovzduší ve třídách (již tam nekouřila kamna).

Zřízení kuchyně a jídelny se podařilo až v 70. letech 20. století. Do té doby děti docházely na stravování do jiné školy.⁶¹

4.3 Zpracování významných témat z kronik

4.3.1 Místní školní rada a školní úředníci

Školní úředníci a místní školní rada měli velký vliv na to, že škola v Mlazicích byla postavena. Rozhodovali o tom, kdo bude učit a kdo bude řídící učitel. Také rozhodovali o tom, kolik peněz dostane škola, a na co je dobré přispět. Museli schvalovat přestavby či přístavby.

C. k. místní školní rada rozhodovala o tom, jak se bude se všemi peněžními dary pro školu v Mlazicích nakládat. Po zřízení školy c. k. okresní školní rada nedělala nic s okolím školy. Také se moc nezajímala o vybavení školy a o školní pomůcky. Postupem času se tato situace zlepšila a c. k. okresní školní rada začala škole také přispívat. Učebnice a jiné pomůcky se tedy kupovaly z darů poskytnutých škole nebo z finanční podpory od c. k. místní školní rady. Díky štědrosti různých institucí mohla mít výuka vyšší úroveň a také se mohly zlepšovat podmínky k vyučování. Děti z chudých rodin měly větší užitek z výuky díky tomu, že se jim dostalo učebnic a pomůcek jako všem ostatním žákům. Díky darům se také mohlo nechat opravit a upravit všechno, co bylo třeba. Například pozemek před školou byl změněn na parčík a byly zde vysázeny lípy, jiné stromy a živý plot. Dary se také využily na renovaci školní zahrady a letní tělocvičny. Okapní roury a hromosvod mohly být opraveny a nově se nechala natřít vrata. Z těchto darů, a také za přispění obce, byly do školy postupně instalovány nové rotační tabule.

⁶¹ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

Od roku 1867 náležela správa školství předlitavských zemí, a tedy i českých zemí, pod Ministerstvo kultu a vyučování. Od roku 1868 byla správa školství trojstupňová – zemská školní rada, okresní školní rada a místní školní rada.⁶²

Školní úředníci od školního roku 1902/1903, kteří měli na starosti školy v Mělnickém okrese:

- c. k. ministr školství a vyučování V. Hartel, rytíř
- c. k. zemský školní rada: předseda K. hr. Couldenhove
- c. k. zemský školní inspektor P.T. pan J. Sobička, c. k. školní rada
- c. k. okresní školní rada: předseda P.T. pan V. Brožka, c. k. okresní hejtman
- c. k. okresní školní inspektor P.T. pan profesor K. Novák, c. k. profesor

Místní školní rada od roku 1902/1903, která spravovala školu v Mlazicích:

- F. Sedmidubský, obecní starosta, působil jako předseda
- F. Richter, řídící učitel školy v Mlazicích
- J. Šlechta, farář v Šopce
- F. Joachymstál, domkář zde v čísle 251
- J. Skalník, domkář a zedník zde v čísle 115
- Jansa, rolník zde v čísle 53
- J. Cibulka, domkář zde v čísle 109, náhradník
- J. Zelinka, domkář zde v čísle 149, náhradník

Tito školní úředníci a tato místní školní rada v tomto složení zůstala až do první světové války (o jiném složení těchto úředních orgánů se již kronika nezmiňuje).

Po vzniku Československé republiky spadalo školství pod Ministerstvo školství a národní osvěty.

Ve školním roce 1920/1921 byla místní školní rada zvolena na čtyři roky, a to ve složení:

- F. V. Richter

⁶² Ministerstvo školství v habsburské monarchii, dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

- F. Matějka
- R. Michálková
- F. Beneš
- Cvrčálová
- V. Reichelt
- Štrupl – zedník
- M. Vodák – zahradník
- J. Zelenka – listonoš

Jako náhradníci působili:

- J. Havelka
- J. Herald

Za náměstka byl zvolen F. Matějka, zapisovatelkou se stala R. Michálková, předsedou se stal F. V. Richter a dozorcem se stal F. Beneš.

Ve školním roce 1924/1925 byla místní školní rada rozpuštěna a nahrazena školní správní komisí. Do této komise se nedostal žádný zástupce z Mlazic, a to ani jako náhradník. Mlazičtí občané tím ztratili vliv na dění ve škole.⁶³

Dokud byly Mlazice samostatnou obcí, měly vždy své zástupce v místní školní radě. Jakmile se Mlazice staly součástí Mělníka, již neměly možnost tolik rozhodovat o dění ve své škole.

4.3.2 Učitelé

V letech 1902–1976 se v mlazické škole vystříдалo 28 učitelů, 59 učitelek, 11 řídicích učitelů (později ředitelů) a 6 učitelů náboženství.

Všech 11 řídicích učitelů nebo učitelek (poději ředitelů nebo ředitelek) na této škole působil v těchto letech:

- 1902–1923 – F. V. Richter

⁶³ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

- 1923–1936 – F. Matějka
- 1936–1938 – B. Brendl
- 1938–1941 – E. Lang
- 1941–1943 – B. Švarcová
- 1943–1946 – K. Vízek
- 1946–1952 – S. Veleman
- 1952–1958 – L. Weisová
- 1958–1962 – A. Roušal
- 1962–1968 – B. Tilšerová
- 1968–1976 – N. Pešková

Někteří ředitelé škol zapisovali důsledně, který vyučující učil, v jaké třídě. Jiní ale vypsali jen vyučující. V některých letech se v kronice objevují jen změny v učitelském sboru. Mezi nimi jsou učitelé vypsáni i vyučující náboženství (nejčastěji farář z Pšovky [Šopky]), ručních prací (tento předmět vyučovala sl. učitelka dívky a docházela ze školy v Pšovce [Šopce]), nebo i vychovatelky ze družiny.

Katolické náboženství nejprve učili faráři J. Šlechta, V. Martinský, Černinský, Slavík, A. Šulc, později ho vyučovali sami učitelé. Evangelické náboženství vyučoval pan učitel V. Rous.

Mlazická škola byla první rok třítrídni a učili zde tři vyučující. Další tři školní roky působila jako čtyřtrídni škola a od školního roku 1906/1907 se stala pěttrídni. Více než pět tříd zde nešlo realizovat, protože tato budova má jen omezené prostory. V kronice jsou zapsány životopisy vyučujících, kteří působili na této škole do roku 1914.

Ve válečných letech první světové války se učitelský sbor měnil. Pan učitel V. Pospíšil narukoval do vojska a dále o něm nikdo neslyšel. Začal být považován za nezvěstného a po válce byl prohlášen za mrtvého.

Paní učitelka Karla Matějková, za svobodna Jeřábková, učila na této škole, přestože byla vdaná. Mohla učit na základě dekretu, který ve výjimečných případech udělovala c. k. okresní školní rada. Její manžel narukoval do rakousko-uherského vojska a dostal se ruského zajetí, ale po skončení první světové války se vrátil.

Pan učitel J. Čvančara učil paralelní třídy. Nejdříve odděleně – pondělí a pátek IV. třídu a v úterý, čtvrtek a sobotu III. třídu. Na konci školního roku 1914/1915 už ale učil obě třídy společně, protože 34 dětí dostalo uvolnění z výuky. Také se stal komisařem pro sepsání zásob, nejdříve v Mlazicích a poté v celém mělnickém okrese. Místo něj učil paralelně dvě třídy pan učitel V. Rous. Poslední válečný rok měl pan učitel J. Čvančara dovolenou na celý školní rok, aby mohl zastávat novou funkci v c. k. okresním hejtmanství.

Během období první republiky začalo učit více žen. Bylo to dáno tím, že v roce 1919 byl zrušen učitelský celibát pro učitelky. Mohly tedy učit i vdané ženy. Také společenská prestiž učitelů začala stoupat, a to díky platům, které byly vypláceny dle tabulkového zařazení. Učitelé měli možnost víkendově studovat Školu vysokých studií pedagogických. V kronice je zmínka o tom, že někteří učitelé nebo učitelky studovali dálkově vysokou školu. Vycházelo se jim vsťric a byly jim poskytnuty určité úlevy (konkrétně jaké není v kronice zmíněno). Pro ostatní kolegy to znamenalo práci navíc. To škole i učitelům přidalo ještě více společenské prestiže.

V době druhé světové války se počet učitelů a tříd měnil. V letech 1942–1944 zde byly pouze tři třídy. Někteří učitelé museli jít učit na školu v Pšovce (Šopce), proto se zde zmenšil počet tříd. Učitelů a učitelek, kteří směli v této smutné době učit, bylo málo.

Od roku 1948 se zde začalo vyučovat podle zákona o jednotné škole. Jak je výše již zmíněno, mlazická škola má omezené prostory, a proto se zde vyučoval pouze první stupeň neboli národní škola. Na druhý stupeň nebo také na střední školu děti chodily do školy v Pšovce (Šopce). V mlazické škole tehdy působilo vždy jen pět učitelů a vychovatelka ve družině.

Vzhledem k tomu, že učitelský sbor se po skončení druhé světové války začal skládat hlavně, a později výhradně, z žen, stávalo se, že mladší ženy odcházely na mateřskou dovolenou a musely být dočasně zastoupeny.

Tabulka č. 4: Učitelé, kteří zde vyučovali pět a více let.

Jméno vyučujícího	Roky, kdy vyučoval na škole v Mlazicích
F. V. Richter	1902–1923
K. Jeřábková /Matějková	1903–1909, 1915–1923
V. Svoboda	1903–1912

B. Šťastný	1906–1911
M. Rokosová	1908–1913
V. Pospíšil	1909–1914
V. Rous	1911–1923
R. Florianová	1914–1920
K. Matějka	1922–1932
M. Řeháková	1927–1938
B. Švarcová	1930–1932, 1940–1943
B. Brendl	1929, 1933–1941
M. Bendová	1930–1932, 1942–1946
M. Rybářová	1942–1951, 1956–1976
S. Veleman	1946–1952
Kasalická	1950–1953, 1955–1958
L. Weisová	1952–1958
B. Tilšerová	1954–1969
M. Bolková	1960–1976
V. Štěpánková	1963–1976
L. Hovorková	1963–1974
M. Jelínková	1967–1976

V tabulce jsou vyučující, kteří vyučovali na této škole pět a více let. Všichni vyučující jsou zapsáni v tabulce v příloze 1. Učitelky velmi často mají ve svém působení na této škole pauzu, protože zůstaly se svými dětmi na mateřské dovolené.⁶⁴

Učitelé v této škole se často střídali. Důvodů to mělo mnoho. Jedním z nich bylo, že to byla malá škola vesnického typu, kam docházely hlavně děti dělníků. Mnoho učitelů chtělo vyučovat spíše na městských školách. Po roce 1953 se zde již tolik učitelé nestřídali.

4.3.3 Inspekce

C. k. okresní školní inspekce byla důležitým článkem ve státním dozoru nad školami. Páni inspektoři měli největší zodpovědnost za stav školství. Dbali na prosazování předpisů a nebyli zatíženi místními vazbami, které ovlivňovaly místní školní rady. Školní inspektoři bývali sami učiteli, proto velmi kvalifikovaně dokázali posuzovat úroveň výuky a učitelů.

⁶⁴ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice p.o., Kronika obecní školy v Mělníku Mlázicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlazit; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mělníku Mlázicích III. díl

Během období 1902–1918, c. k. školní inspektor K. Novák navštěvoval nově postavenou školu každý rok. Učitele i žáky místní školy chválil. V roce 1908/1909 vystřídal na této pozici K. Nováka c. k. školní inspektor J. Chvátal. Také byl vždy spokojen s výukou a s tím, jak je škola vedena a zařízena. Oba inspektoři pokaždé nechali škole menší peněžitý dar, aby mohla škola nakoupit nové pomůcky nebo pomůcky pro chudé děti.

V období první světové války se žádné velké změny ve školství neudály. Správní orgány školy byly stále stejné a měly stejné složení. Na české školství se stále vztahoval školní řád, který platil po celém Rakousku-Uhersku. I ve válečných letech školy navštěvovali c. k. okresní školní inspektoři. Na školu v Mlázicích docházel každý rok c. k. školní inspektor J. Chvátal.

Po vzniku Československé republiky měl dohled nad školami okresní školní výbor. Okresní školní inspektoři byli odbornými referenty tohoto výboru. Školním inspektorem se mohl stát učitel, který složil tzv. inspektorskou zkoušku. Musel být vybrán zemskou školní radou a schválen ministrem školství a národní osvěty.

Mlázickou školu navštívili v období první republiky tři inspektoři a jeden zastupující inspektor.

Školní inspektoři:

- 1918–1924 – J. Chvátal
- 1924–1933 – K. Tichý
- 1933–1934 – V. Pavliška
- 1934–1938 – K. Bradáč

Všichni výše uvedení inspektoři navštívili zdejší školu. Podívali se na vyučování v každé třídě a také na vybavení školy. Většinou se jim výuka líbila. Pouze vybízeli, ale jen ze začátku, aby učitelé neseděli za katedrou, ale více se pohybovali po třídě a na žáky lépe dohlíželi a pomáhali jim. To bylo velice pokrokové a přibližovalo to učitele a děti.

Během druhé světové války na školu jako vždy docházeli každoročně páni inspektoři. Většinou školu jen chválili. Chválili výchovu žáků k říšskému myšlení, ukázněnost dětí, pořádek na škole, sběr odpadků, věrnost Říši. Ve školním roce 1941/1942 navštívil inspektor

školu dvakrát. V září navštívil školu kvůli zkoušce způsobilosti pana učitele V. Sirůčka, ke které byl pozván.

Inspektoři z tohoto období:

- 1938/1939–1940/1941 – profesor K. Bradáč
- 1941/1942–1944/1945 – F. Molík

Po druhé světové válce se nejprve Československo vrátilo k předválečným normám, co se týče školní inspekce. Zákon o jednotném školství upravuje školní docházku, ale nemluví se v něm o školní inspekci.

Školní inspektoři:

- 1945–1948 – F. Lupínek
- 1948–1953 – J. Tichý

Dozor nad školami byl upraven v roce 1953. Školské referáty při krajských a okresních výborech nahradily školní inspekci. Inspektoři se stali zaměstnanci okresních nebo krajských národních výborů. Národní výbory byly silně ovlivněny komunistickou stranou, a proto inspektoři nebyl při svých hodnoceních zcela nezávislí.

Inspekce i nadále docházela do škol. Inspektoři hlídali, zda se děti učí správně a podle socialistických měřítek. Z kroniky vyplývá, že často chválili zapojení dětí do veřejně prospěšných prací, do Pionýra a také do různých mimoškolních kroužků. Jména inspektorů jsou v kronice pouze tři. O dalších návštěvách se v kronice nepíše.

Inspektoři:

- 1958/1959 – Z. Tichota
- 1959/1960 – J. Sýkora
- 1960/1961 – P. Pichl⁶⁵

⁶⁵ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

4.3.4 Docházka

Úplně přesná data, kdy a kolik dětí do školy nechodilo, se však do kronik nezaznamenávala. Přesto v letech 1902–1918 dostalo několik dětí úlevu ze školy, aby vypomohly rodině. Nejčastěji pracovaly jako česáči ovoce, pasáči hus či hlídači ovocných sadů. To se týkalo častěji starších dětí a stávalo se to ještě za Rakouska-Uherska.

V kronice se neuvádí, kolik dětí navštěvovalo školu během první světové války. Ze zápisů však vyplývá, že docházka v této době byla nižší než před válkou a po válce. Dokonce se tam píše, že „*návštěva školy trpěla z různých příčin. Děti bylo používáno k domácím, polním a výdělečným pracím a k opatrování potravin ve frontách.*“⁶⁶ Ve školním roce 1914/1915 dostalo 34 dětí úlevu z vyučování. O rok později tuto úlevu dostalo 36 dětí. Kolik dětí dostalo úlevu z výuky v dalších letech první světové války, se již v kronice nepíše. Jsou tam pouze zmínky o důvodech úlev.

Během období první republiky se v zápisech o docházce objevuje i údaj o počtu dětí, které chodily na jinou školu. Byly zapsány na tuto školu, ale z nějakých důvodů docházely na školu v jiném místě. Důvody této zvláštní docházky se v kronice nezmiňují. Největší počet dětí chodil na jinou školu po velké hospodářské krizi. Nejčastěji byl důvod ten, že rodina se dočasně odstěhovala za prací. Přesto na škole byl stále dostatek dětí. Proč počty dětí tolik kolísají v tomto období, se autorce nepodařilo vypátrat a v kronikách se o tom nemluví.⁶⁷

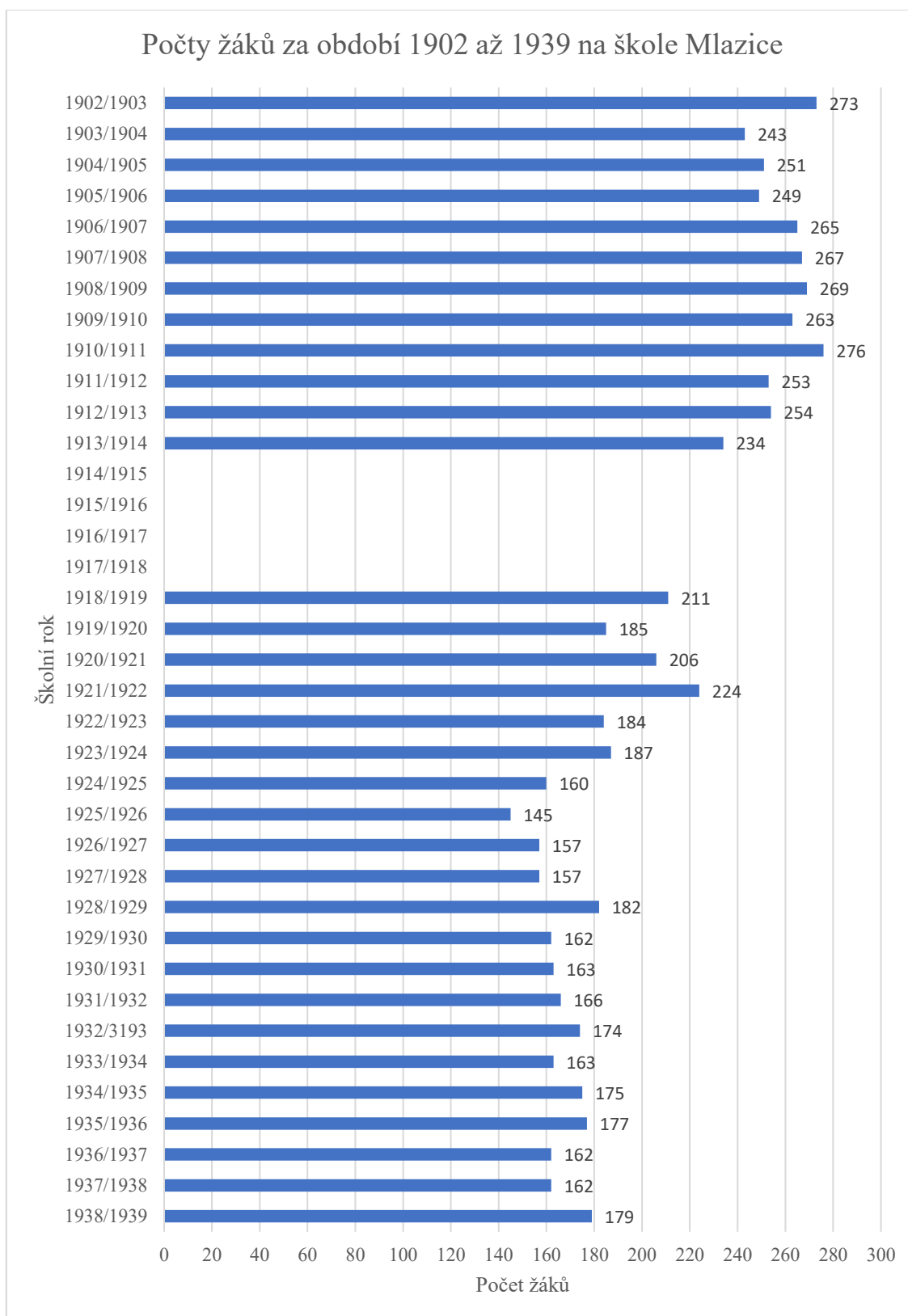
Po druhé světové válce je docházka podle kronik již stabilizována. Žádné úlevy z docházky kvůli práci. Žádná rasová vyčleněnost. Děti chodily do školy a učily se řádně dle školních osnov stanovených ministerstvem školství. Tyto osnovy byly sestaveny tak, aby vchovaly z dětí řádné občany socialistického státu. Ale byly vylučovány z různých kroužků a sdružení.⁶⁸

⁶⁶ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích s. 68

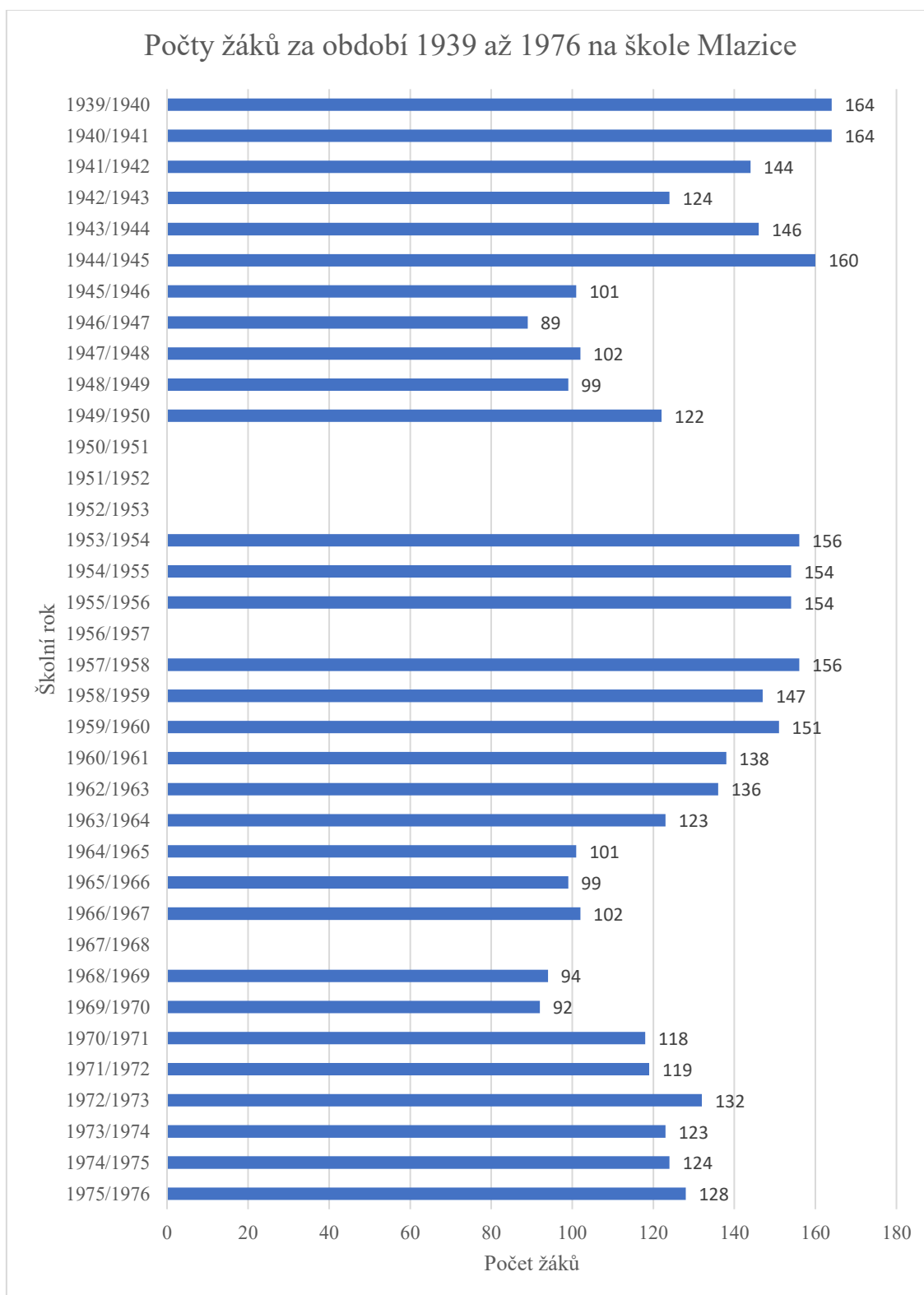
⁶⁷ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích

⁶⁸ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mělníku – Mlázicích II. díl a III. díl

Graf č. 2: Počty žáků v mlazické škole 1902 až 1939.

Graf č. 3: Počty žáků v mlazické škole 1939 až 1976.

V grafu č. 2 a č. 3 je vidět, kolik dětí chodilo do školy v Mlazicích v jednotlivých letech za období 1902–1976. V některých letech není v kronice zapsáno, kolik dětí chodilo do školy. Přesto je krásně podle let vidět, že počet dětí se postupně snižoval. Jedním z důvodů bylo to, že do Mlazic se na přelomu 19. a 20. století přistěhovalo mnoho lidí za prací. Někteří zde zůstali natrvalo, ale někteří se po dokončení velkých staveb opět odstěhovali pryč. Další důvod je ten, že školské zákony postupně redukovaly počty dětí v jedné třídě. Škola v Mlazicích však měla omezené prostory, a tím se postupně zmenšoval i počet dětí chodících na tuto školu.

Tabulka č. 5: Počty dětí, které chodily na jinou školu.

Školní rok	Na jiné škole	Školní rok	Na jiné škole
1918/1919	24	1928/1929	36
1919/1920	40	1929/1930	47
1920/1921	40	1930/1931	53
1921/1922	38	1931/1932	72
1922/1923	24	1932/1933	82
1923/1924	42	1933/1934	83
1924/1925	34	1934/1935	69
1925/1926	45	1935/1936	66
1926/1927	51	1936/1937	48
1927/1928	34	1937/1938	údaj chybí

Tato tabulka ukazuje počty dětí, které chodily na jinou školu, přestože byly zapsány na této škole. Důvodem bylo například krátkodobé přestěhování rodiny za prací (půl roku až rok) a následný návrat do Mlazic. V tomto období děti zapsané na škole v Mlazicích chodily do jiné školy. Důvody to mohlo mít i jiné, ale kronika se o jiných nezmiňuje.⁶⁹

⁶⁹ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

4.3.5 Náboženství

Školství vždy bylo neoddělitelně spojeno s církví. Proto se od zavedení povinné školní docházky výuka náboženství stala povinným vyučovacím předmětem.

Po zřízení školy v Mlazicích farář z Pšovky (Šopky) docházel do mlazické školy, aby vyučoval náboženství. Děti musely skládat zkoušky z náboženství. Zkouška mívala stejný průběh. Děti s učiteli došly na pšoveckou/šopeckou faru. Pan farář děti vyzkoušel. Učitelé se museli účastnit a zkoušce přihlížet. Po ukončení zkoušení děti zazpívaly rakouskou národní hymnu a šly domů.

Z pšoveckého (šopeckého) kostela docházel do mlazické školy J. Šlechta. Po jeho odchodu krátce vyučoval katecheta A. Šulc, nově jmenovaný farář V. Martinský tuto funkci také vykonával velmi svědomitě. Katolické náboženství mělo dotaci dvě hodiny týdně.

Žáci III. a IV. třídy měli možnost jít 3× v roce ke zpovědi. Ve školním roce 1914/1915 byl u náboženské zkoušky přítomen litoměřický biskup, který nakonec udělil svátost biřmování.

Od roku 1914 do roku 1918 pan učitel V. Rous vyučoval jednu hodinu týdně evangelické náboženství. O dalších vyučujících, kteří by vyučovali evangelické náboženství, se již v kronikách nepíše. O případných zkouškách z evangelického náboženství se školní kroniky také nezmiňují.

Již v období první republiky jsou zmínky o výuce náboženství v kronikách jen velmi nepatrné nebo úplně chybí. Přesto za žáky do školy dále docházel farář a děti musely skládat zkoušku z náboženství tak, jak bylo zvykem. Situace během druhé světové války příliš nedovolovala se o výuce náboženství zmiňovat v kronice. Po druhé světové válce již nejsou o výuce tohoto předmětu v kronice zmínky. „*Vlivem laicizace škol se katecheze poněmhu změnila ve školní předmět, jehož úkolem bylo naučit se, nejlépe nazpaměť, křesťanskou nauku, mravní normy, často i modlitby. Obsah víry byl předáván didaktickými metodami. Principy katecheze a vyučovacího předmětu se zde směřovaly.*“⁷⁰

Výuka náboženství se prolínala českým školstvím jako povinný předmět až do školního roku 1952/1953. Od roku 1948 výuku tohoto předmětu vykonával řadový učitel, a ne místní farář.

⁷⁰ KAŇOVSKÁ, Marie. *Vyučování náboženství ve smíšených skupinách na II. stupni základních škol*. Olomouc: Cyrilometodějská teologická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, diplomová práce, s. 7

Tím pádem již nedosahovala takové kvality. Od roku 1952/1953 se stalo náboženství nepovinným. KSČ velmi tlačila na to, aby rodiče odhlašovali své děti z tohoto předmětu.⁷¹

4.3.6 Překážky v docházce

Jednou z překážek v docházce, která se prolínala téměř celou školní docházkou, byl nedostatek topiva. V období nadvlády rakousko-uherské monarchie měla topení na starosti místní školní rada. Stará kamna, která zde byla, se musela pravidelně čistit, ale dávala málo tepla. Pan řídící učitel si stěžoval na nedostatečnou teplotu. Děti neměly vhodné podmínky pro zimní docházku do školy. Po výměně kamen za nová se situace s teplem příliš nezměnila, a navíc nová kamna často kouřila. Opět zde nebyly moc dobré podmínky pro výuku.

V době první světové války žáci v zimě zůstávali po část zimní výuky doma, protože ve škole nebylo uhlí a teplota ve třídách klesala i pod 10 stupňů Celsia.

V meziválečném období se tato překážka v docházce naštěstí neopakovala každý školní rok. Přesto se však žáků i učitelů blízce dotýkala. Děti ani učitelé nemohli do školy. Tomuto období se říkalo uhelné prázdniny.

Kronika Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz (psaná za druhé světové války) neuvádí, zda uhelné prázdniny proběhly i v tomto náročném období.

Po skončení druhé světové války se nedostatek uhlí na topení opakuje téměř každý rok. Většinou se jednalo o dva týdny uhelných prázdnin. S nedostatkem uhlí se potýkaly všechny školy, nejen tato.

Ve školním roce 1969/1970 bylo zavedeno ústřední topení. S pracemi kolem toho pomáhalo místní SRPŠ, a to nejen finančně. Rodiče pomáhali s instalací topení. Od té doby se již v kronice o nedostatku uhlí a uhelných prázdninách nepíše.

⁷¹ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecní školy v Mlázicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o. Kronik Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlázice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlázicích III. díl

Největší překážkou v docházce byly nemoci, a hlavně epidemie některých nemocí.⁷²

4.3.7 Zdravotní stav žáků

V době do roku 1918 se provádělo očkování dětí ve škole. Ne všechny děti očkováním prošly. Ne všichni rodiče k tomu dali souhlas. Proto se mezi nimi občas šířily epidemie spalniček, záškrty, spály, neštovic a kašle. Kolik dětí, kdy a kvůli jaké nemoci nemohly chodit školy, to se v kronikách nepíše. V některých letech byla škola kvůli epidemiím těchto nemocí zavřena i několik týdnů v roce. Nejvíce se nemoci šířily v dobách první a druhé světové války.

V období první republiky se v kronice nepíše o žádném očkování ani o lékařských prohlídkách, které by vykonával nějaký lékař, ale přesto se konaly. Epidemie nemocí se mezi dětmi šířily více než před první světovou válkou.

Během druhé světové války děti chodily na pravidelné lékařské prohlídky a očkování zdarma. Nacisté si totiž chtěli zajistit vděčnost lidí. Byly zavedeny pravidelné zubní prohlídky.

Po druhé světové děti byly nejdříve doprovázeny k lékaři svými učiteli. Lékař, který tyto prohlídky prováděl, byl určen MNV (místním národním výborem). Později jezdila pojízdná zubní ošetrovna. Zavítala také jednou za rok i do Mlazic. Tyto lékařské prohlídky rodiče vítali, protože byly zdarma, a tedy pro všechny děti. Jak již bylo zmíněno, v té době dělníci patřili mezi chudší obyvatele a na pravidelné preventivní prohlídky by neměli peníze.

I přes tato opatření nemocnost dětí stoupala. Mezi dětmi se šířily epidemie například infekční žloutenky, spály, neštovic a jiných nemocí. Také děti bývaly nemocné běžnými nemocemi, jako byla například chřipka, angína, kašel a rýma. Důvodem bylo, že škola neměla pořádné topení, a hlavně se každoročně stávalo, že nebylo uhlí. Tedy nebylo čím topit. Tím pádem ve škole byla zima a vlhko. V tomto prostředí se nemoci šířily mezi dětmi velmi rychle.

⁷² SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

Po druhé světové válce se všechny děti, které chodily na tuto školu, staly členy ČSČK. Díky tomu dostávaly příděly od Amerického červeného kříže, a to ¼ litru kakaa a rohlík. Také škola dostala 39 balíčků čokolády, které učitelé rozdělili mezi děti.

Československý červený kříž (dále jen ČSČK) se na zdraví žáků také podílel. Nejenže organizoval očkování pro děti, ale také pořádal přednášky o první pomoci a jak si chránit zdraví. Také pořádal kurzy první pomoci i pro mlazické děti. Děti měly možnost účastnit se úkolů, které pro ně ČSČK připravil. Například pořádal zdravotnické hlídky, zdravotnické družiny, hlídky mladých zdravotníků i zájmový zdravotnický kroužek. Paní ředitelka L. Weissová zapsala do kroniky jen stroze, že děti se učily pečovat o své zdraví. *„Zdravotnické uvědomění žactva bylo vytvářeno kursem první pomoci pro 4. a 5. tř., byly postaveny zdravotnické hlídky.“* V tomto roce a v dalších následných letech pečoval o zdraví dětí pan doktor Degtěv, kterého si pamatuje sama autorka jako obvodního lékaře svých rodičů.⁷³

4.3.8 Oslavy a slavnosti

Součástí vyučování byly a dodnes jsou různé oslavy, slavnosti, zvláštní události ve škole. Děti z mlazické školy se také účastnily mnoha takových akcí, ale také v nich aktivně vystupovaly. Slavnosti, oslavy a jiné události se měnily podle historického vývoje země.

Za období 1902–1918, tedy v době konce habsburské monarchie, se žáci i s učiteli museli účastnit oslav jmenin a narozenin panovníka a jeho zemřelé manželky. Všechny tyto oslavy se konaly v kostele. Byla vykonána slavnostní mše v kostele v Pšovce (Šopce). Děti zpívaly sborově písně pod vedením svých učitelů. Zazpívaly také rakouskou národní hymnu.

Také měly děti možnost účastnit se průvodu při příležitosti Slavností Božího těla. Při slavnostních průvodech sv. Marka a Křížových dnech byly některé děti součástí průvodu, a ve škole jim tudíž tyto dny byly omluveny. Další oslavy se konaly při příležitosti vítězství vojska rakousko-uherské armády.

⁷³ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

Při výročních oslavách nástupu na trůn jeho výsosti Františka Josefa I. musely děti vzdát hold císaři a pod heslem „Vše pro děti“ předaly dary pro Českou zemskou komisi. Dne 22. listopadu 1916 skonal císař František Josef I. Při této příležitosti se konala smuteční bohoslužba a všichni žáci i učitelé byli přítomni. Také byl vzdán hold novému císaři Karlu I. Při všech těchto příležitostech děti s učiteli vyzdobili celou školu prapory v barvách říšských a zemských (českých).

Od vzniku Československé republiky se v mlazické škole slavil státní svátek vzniku republiky, a to dne 28. října. Oslavy měly většinou podobný průběh. Děti s učiteli vyzdobily celou školu a zazpívaly píseň Kde domov můj. Pan řídící nebo jiný učitel měl k dětem proslov.

Opakovalo se také slavení narozenin prezidenta republiky Tomáše Garrigua Masaryka, a to dne 7. března. Opět byla škola vyzdobena prapory a národními vlajkami. Děti zpívaly a některý z učitelů pronesl k dětem proslov. Dále některé z dětí recitovaly básně.

Stromková slavnost se slavila každý rok na jaře. Oslavy mívaly většinou stejný charakter – děti zpívaly, upravovala se zeleň okolo školy a vysadily se nové stromky. V období první republiky se konalo mnoho slavností, například Slavnost matek, vinařská pouť, slavnost Československého červeného kříže, Husova slavnost a mnoho dalších. Většina slavností měla podobný průběh. Děti zpívaly a recitovaly básně. Jeden z učitelů pronesl proslov.

Bývalý řídící učitel F. V. Richter, který odešel do důchodu roku 1923, zemřel 16. 10. 1930 ve věku 75 let. Jeho pohřbu se zúčastnila většina žáků a všichni učitelé ze zdejší školy.

Roky 1939–1945 přinesly mnoho změn. Československou republiku okupovala Velkoněmecká říše. K vyhlášení protektorátu Čechy a Morava (15. března) se každý rok pořádala vzpomínková slavnost. Řídící učitel vysvětlil význam tohoto dne pro český národ a také si děti a učitelé vyslechli rozhlasový projev. Škola byla vyzdobena říšskými prapory a děti zpívaly německou hymnu. V roce 1942/1943 měl v rozhlase proslov Emanuel Moravec, který byl ve stejném školním roce jmenován školním inspektorem.

Po skončení druhé světové války se do školních akcí vrátily vzpomínky na narozeniny Tomáše Garrigua Masaryka. Děti recitovaly básně, zpívaly české písně, které měl rád, a československou hymnu.

Dne 9. listopadu 1945 se děti i s učiteli účastnili slavnostního odhalení pomníku (ruský tank) v Jungmanových sadech. Byl to den 28. výročí ruské revoluce (VŘSR).

V roce 1953 smuteční projevy po smrti Josifa Stalina a Klementa Gottwalda si museli vyslechnout děti i učitelé. Všichni museli projevít lítost a uctít jejich památku. Byly také zavedeny oslavy na památku smrti a narození V. I. Lenina.

V běžném kalendáři se objevovaly významné dny. Od roku 1953 se postupně začalo přidávat mnoho dalších oslav, jako například vzpomínka na Slovenské povstání, Den horníků, Den letectva, Den Československé armády, oslava Velké říjnové revoluce (VŘSR), oslava Vítězného února, Mezinárodní den žen (MDŽ), oslava Dne práce 1. května, Mezinárodní den dětí, oslavy Jana Žižky a jiné. Některé oslavy se pořádaly ve všech školách v Československu úplně stejně, protože byl vydán příkaz, jak se mají oslavy konat. Jiné oslavy se konaly pouze na této škole, a měly tedy průběh pokaždé jiný.

Ve škole se konaly besídky. Na těchto besídkách děti předvedly nacvičené představení, recitovaly oslavné básně, zpívaly sborové písně nebo předvedly jiné zajímavé dovednosti.

Děti se zapojovaly do veřejně prospěšných prací. Nejčastěji v rámci organizace Pionýr. Pomáhaly s úklidem veřejných prostranství a také se sběrem surovin. Peníze za sběr se dávaly škole a bylo s nimi vždy naloženo ve prospěch dětí nebo školy. Tyto sběrové akce byly pořádány místo dřívějších darů. Dary samozřejmě škola dostávala dál, ale ne již peněžní, spíše věcné (například nové lavice, knihy).

Ve škole se otevřely některé kroužky, které zajistily mimoškolní aktivity dětí. Byly to loutkářský, dramatický, mičurinský (zahrádkářský), technický a truhlářský, výtvarný, hudební, červeného kříže, rybářský, turistický a požární ochrany. Nabídka kroužků se každý rok mírně lišila.

Mlázické děti se účastnily různých výukových přednášek, filmových a divadelních představení a také výstav. Většina těchto akcí měla výchovný charakter. Pro děti to bylo příjemnější učení.

Oslavy dne dětí se staly samozřejmou součástí školních let. Tyto dny organizoval okres nebo škola. Většinou se nesly ve sportovním duchu. Děti se vždy na tento den těšily a trénovaly na něj.⁷⁴

4.3.9 Výlety

Hlavním smyslem školních výletů mělo být poznávání krajů republiky, které byly významné přírodními, průmyslovými nebo historickými zajímavostmi. Výlety se plánovaly tak, aby navazovaly na vzdělání ve škole. Každý výlet měl nějaký plán a účel. Výlet vždy připravil třídní učitel. Musel zajistit dozor nad žáky. Vždycky měl mít s sebou lékárníčku vybavenou dle pokynů lékaře a alespoň jeden z učitelů musel umět poskytnout zraněnému první pomoc.

Ani škola v Mlazicích nebyla výjimkou a školní výlety také pořádala. Po první světové válce děti každoročně jezdily do hlavního města Prahy na historická místa, přednášky nebo výstavy. Samozřejmě se jezdilo i na jiná zajímavá místa. Pro děti to bylo příjemné zpestření výuky.

Po druhé světové válce bývaly výlety pro děti zdarma (sponzoroval je patronátní závod nebo SRPŠ). Například výlet na hrad Kokořín, na Čertovy hlavy v Liběchově a jiná blízká místa nebo na hrad Kamýk. Výlety byly oblíbenou součástí školních let. Po druhé světové válce se výletů mohlo účastnit mnohem více dětí než dříve, a to právě díky sponzorům. Komise ministerstva školství, věd a umění v roce 1950 připravila plánované výlety jako doplněk k vyučování. Výlety se staly naprosto nezbytnou součástí výuky.⁷⁵

4.3.10 Školy v přírodě

V kronikách se píše pouze o šesti výjezdech do školy v přírodě. Až na jednu výjimku byly tyto pobyty dvoutýdenní.

⁷⁴ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

⁷⁵ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

Mlazická škola pořádala tyto školy v přírodě:

- 1954/1955 – 2 týdny v Jiřetíně
- 1959/1960 – 2 týdny v Samopších u Sázavy
- 1968/1969 – 1 týden – stanový tábor ve Střemech na Mělnicku
- 1972/1973 – 2 týdny v Jílovém u Děčína
- 1973/1974 – 2 týdny v Lesném u Jiřetína spolu s ZDŠ Střemy
- 1974/1975 – 2 týdny v Lesném u Jiřetína spolu se ZDŠ Velký Borek

Tyto pobyty v přírodě měly většinou stejný průběh. Dopoledne se vyučovalo, odpoledne mělo většinou sportovní náplň. Nejčastěji to byly přírodovědné vycházky. Na školách v přírodě děti prošly základním plaveckým výcvikem nebo brannou výchovou, případně jinými aktivitami.⁷⁶

4.3.11 Sdružení a organizace

SRPŠ

Sdružení rodičů a přátel školy bylo v této škole založeno v roce 1958. Toto sdružení pomáhalo škole po všech stránkách. V kronice z roku 1958 se píše: „*Dokladem dobré práce SRPŠ je čestné uznání, které bylo uděleno MNV v Mělníku za příkladnou pomoc SRPŠ v Mlazicích.*“ Už v prvním roce svého působení se toto sdružení velmi osvědčilo, proto bylo zřizováno každý rok.

Konalo se šest členských schůzí, na kterých byly řešeny zásadní otázky výchovy doma i ve škole. Platil se členský poplatek. Úroveň i účast byla velmi dobrá. Spolupráce rodičů a školy se osvědčila. Rodiče se nejen účastnili schůzí, ale také pomáhali s úpravou školy a podíleli se na sběru různých surovin.

Každý rok probíhaly volby. Byli voleni: předseda, jednatel, hospodář a třídní důvěrník. SRPŠ pořádalo ples a hospodařilo s vybranými členskými příspěvky. Z těchto poplatků byla postupně zvelebována škola, bylo přispíváno na knihy, na výlety, a hlavně na školy

⁷⁶ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

v přírodě. Zdraví, prospěch a správné chování dětí byly vždy pro toto sdružení na prvním místě.

Žel ne ve všech školních letech SRPŠ pracovalo tak skvěle jako na začátku. Ve školních letech 1966/1967 a 1968/1969 se členové nescházeli pravidelně. Ve školním roce 1967/1968 se nepovedlo uskutečnit plán. Rodiče nezvládli postavit dílny pro pracovní vyučování, protože neměli dostatek materiálu na stavbu.

Naopak ve školním roce 1969/1970 rodiče pomáhali s instalací ústředního topení. Díky tomu dostala škola o něco modernější ráz.

Pionýrská organizace

Tato organizace byla velmi politická. Sdružovala a organizovala mládež do 15 let a vychovávala ji v duchu marxismu-leninismu. Přestože pionýrská organizace existovala již dříve a pro výchovu socialistické mládeže byla důležitá, ve škole v Mlazicích se první zmínka objevuje až ve školním roce 1953/1954. Tehdy však pionýři v Mlazicích ještě nebyli tak dobře zorganizovaní, měli zde jen jeden oddíl a menší počet jisker. Jiskry bylo sdružení pro mladší děti, ale patřily pod organizaci Pionýr. K pionýrům se každý rok přihlašovaly další děti, skládaly slavnostní sliby a byly jim předávány pionýrské šátky.

O pár let později už měli mlazičtí pionýři čtyři oddíly a vedli je oddíloví vedoucí. Pionýři se zapojovali do veřejně prospěšných prací a jiných činností, které pomáhaly lidem. Ve školním roce 1960/1961 mlazičtí pionýři přednesli závazek a po jeho splnění ho nechali zapsat do týdeníku Nové Mělnicko. *„My pionýři a žáci ZDŠ 1.-5. postupového ročníku v Mělníku-Mlazicích vám chceme oznámit výsledky naší práce v posledním čtvrtletí. Zavázali jsme se na skupinovém shromáždění v den vítězného letu majora Gagarina kolem zeměkoule, že nasbíráme tolik kilogramů odpadových surovin, kolik vážila raketa s prvním astronautem. Dále jsme se zavázali, že zlepšíme prospěch získáním počtu jedniček rovnajícímu se 1/10 váhy rakety. Závazek jsme splnili k 40. výročí založení KSČ. Dokonce jsme jej překročili. Sebrali jsme o 1.811 kg surovin více. Nad plán jsme získali i 201 jedniček.“* Za tento splněný závazek dostali písemnou pochvalu od redakce týdeníku Nové Mělnicko.

Uvedený úspěch nejspíše pomohl k tomu, že ve školním roce 1961/1962 byly členy Pionýra nebo oddílu jisker všechny děti z této základní školy. Každá třída znamenala jeden oddíl. Mezi vedoucími působili i někteří učitelé nebo učitelky.

Ve školních letech 1968/1969 a 1969/1970 se pionýři v Mlazicích neorganizovali. V dalších letech byla jejich činnost obnovena.

Pro děti z této organizace pořádali jejich vedoucí, příslušníci KSČ, patronátní závod a škola pro ně organizovala různé výlety, závody a jiné sportovní akce. Na těchto akcích se upevňovala kolegiální a přátelství nejen mezi sebou v oddílech, ale i mezi oddíly.⁷⁷

4.3.12 Školní družina

Ve školním roce 1952/1953 byla zřízena školní družina mládeže, kam docházely děti pracujících matek. Školní družina ve škole v Mlazicích v té době měla jen jedno oddělení, a tedy jen jednu vychovatelku. Od školního roku 1971/1972 byla již dvě oddělení školní družiny.

Tehdejší družina se svým účelem nelišila od současné. Sloužila k výchově a vzdělávání a také k rekreační, sportovní a zájmové činnosti žáků v době mimo vyučování. V Mlazicích byla hojně navštěvována.

Jména vychovatelek ve školních letech 1952/1953–1954/1955 nejsou v kronice uvedena, známy jsou jen čtyři paní vychovatelky z dalších let. V letech 1955/1956–1959/1960 vedla družinu B. Rohlíková. Od školního roku 1960/1961 byla vychovatelkou M. Bolková. V této pozici zůstala minimálně do konce zápisů ve školní kronice, tedy do školního roku 1975/1976. Zda tam zůstala déle, to se autorce nepodařilo zjistit.

Od roku 1970/1971 měla školní družina ještě jednu soudružku vychovatelku, a to M. Kopeckou, která zde působilá do školního roku 1974/1975. V posledním zaznamenaném roce byla jako druhá vychovatelka zaměstnána M. Vejdělková.⁷⁸

⁷⁷ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

⁷⁸ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

4.3.13 Školní jídelna

Od školního roku 1953/1954 měli žáci možnost stravovat se ve školní jídelně v základní škole ve Vehlovicích. Vzhledem k tomu, že to bylo dost daleko od školy v Mlazicích a žáci museli přecházet koleje, což nebylo příliš bezpečné, tak se ve školním roce 1961/1962 přesunulo stravování dětí do školní jídelny ve škole v Pšovce (Šopce).

Takto vyřešené stravování ale přinášelo mnoho nepříjemností. Lidé i učitelé z Pšovky (Šopky) si stěžovali na neukázněnost dětí. Také se stávalo, že kola mlazických dětí zablokovala vchod do jídelny.

V mlazické škole byla ve školním roce 1974/1975 zřízena školní jídelna a školní kuchyně. Tím se tyto stížnosti vyřešily a škola získala větší prestiž.⁷⁹

4.3.14 Účast na soutěžích

Žáci této školy se účastnili různých soutěží. Například sportovních, recitačních, výtvarných a literárních. Ne vždy se umístili na prvních místech. Ale důležité bylo, že se žáci účastnili s chutí. Děti se řídily heslem: „*Není důležité vyhrát, ale zúčastnit se.*“ V některých letech se dětem povedlo umístit se na prvních místech.

Ve školním roce 1958/1959 se místní loutkařský kroužek účastnil okresního kola soutěže STM a vyhrál ji. Své představení poté mohly děti hrát i v jiných školách v mělnickém okrese.

Ve školním roce 1969/1970 se děti účastnily těchto sportovních soutěží:

- závody v lehké atletice – 3. místo
- malý lehký biatlonový závod pro mládež – 1. místo
- lyžařský závod – 1. místo
- turistický orientační závod – 1. místo

Ve stejném roce se ještě žáci účastnili soutěží ve výtvarné výchově na různá témata a obsadili dvě druhá místa a jedno páté místo.

Za účast a umístění v těchto soutěžích dostali žáci diplomy a hezké věcné ceny.

⁷⁹ SOKA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

Rok 1974/1975 byl ve znamení Spartakiády. Děti z mlazické školy celý rok postupně trénovaly, aby se mohly účastnit okresní spartakiády. Děti trénovaly dostatečně a jejich vystoupení se povedlo. Některé dívky se účastnily spartakiády v Praze na Strahově.⁸⁰

4.3.15 Dary a financování

Hlavní financování školy a výplatu služného učitelům měla na starosti místní školní rada. Téměř každý školní rok, který je zapsán ve školních kronikách, je zmínka o darech, které škola v Mlazicích dostala. Většinou je v kronikách zaneseno i přesně to, jak se tyto dary použily a co všechno se za ně nakoupilo.

Škola v Mlazicích dostávala finanční a věcné dary. Místní školní rada rozhodovala o tom, jak se s těmito dary naloží. Nejčastěji je používala na nákup učebnic a jiných potřebných pomůcek k výuce. Do roku 1918 se dary používaly také na nákup školních pomůcek pro chudé děti. Tyto děti díky tomu měly možnost stejně kvalitních pomůcek ke vzdělávání jako všechny ostatní.

Finanční dary škole dával každý rok pan c. k. okresní školní inspektor a obecní záložna. Věcné dary poskytovala místní školní rada, knihovna nebo také některé rodiny.

V době první světové války se však přísun těchto darů snížil. Pokud nějaké dary škola dostala, byly využity vždy k prospěchu školy a dětí. Děti a učitelé pořádali sbírky. Peníze, které se jim podařilo vybrat, posílali říšskému vojsku. Děti pletly rukavice a kukly a vyráběly papírové vložky do bot a vše se posílalo vojákům rakousko-uherské armády. Učitelé dávali nějaké příspěvky i ze svého nízkého služného. Postupně se příspěvky snižovaly, protože všechno se zdražovalo. Učitelé ke konci války měli sotva na svou obživu.

Pořádání různých peněžních sbírek se velmi osvědčilo, a proto děti se svými učiteli tyto sbírky pořádali i po skončení první světové války. Vybrané peníze darovali nebo je použili na nákup jiných potřebných věcí svým chudším spolužákům nebo jiným organizacím, například Českému červenému kříži. Vzhledem k celosvětové hospodářské krizi byly tyto

⁸⁰ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecní školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mělníku Mlazicích III. díl

sbírky potřeba čím dál tím více, ale velmi to školu zatěžovalo. Mlazice byly z velké části dělnickou obcí, a tím pádem mohli jejich obyvatelé postupně přispívat méně a méně. Učitelé se také snažili ze svého služného přispívat na různé dobročinné akce. Ale jejich služné nebylo příliš velké, učitelé se tedy museli velmi uskromňovat, aby mohli přispívat také.

V období první republiky darů pro školu opět pomalu přibývalo. Škola dostala i pozemek a na něm bylo zřízeno školní hřiště. Finanční i věcné dary pocházely od různých institucí. Škola také pořádala ošacovací akce, aby děti z chudých rodin měly oblečení a boty.

Ve škole si děti založily vlastní spoření. Snažily se celý rok spořit, aby pak mohla škola pořídit učebnice, jiné pomůcky nebo zaplatit všem dětem divadelní či filmové představení či společný výlet. Dostatečnou částku se dětem podařilo naspořit každý rok.

Občanská záložna v Mělníku postupně dětem věnovala vkladní knížky. První zmínka o této dobročinné akci je ve školním roce 1936/1937. Tato akce měla dětem pomoci, aby se naučily spořit.

S financováním školních akcí nebo pomůcek pomáhaly děti také tím, že se účastnily sběrových akcí. Sbíralo se staré železo, starý papír, léčivé byliny a jiné suroviny. Jejich prodejem na výkupových místech škola získávala nemalé finanční obnosy. Vždy je v kronice zaneseno, kolik a čeho se do sběru vybralo, kolik peněz škola obdržela a jakým způsobem byly peníze utraceny.

Po druhé světové válce již tolik finančních a věcných darů škola nedostávala. SRPŠ vybíralo členské příspěvky. Tím bylo zajištěno, že rodiče podporovali školu.⁸¹

4.3.16 Patronátní závod

Patronátní závod byl závod nebo instituce, která školu sponzorovala. Pomáhala s vybavením školy, přispívala na výlety a školy v přírodě. Samozřejmě bylo mnoho jiných možností, jak škole pomáhat.

⁸¹ SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazičích; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazičích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecní školy v Mělníku Mlazičích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mělníku Mlazičích III. díl

Patronátní závod této školy byl TDV Mlazice (Továrna dětských vozidel Mlazice, později známý jako Liberta). Zpočátku se závod snažil škole velmi pomáhat. Sponzoroval opravy lavic a vybavení školy, také úpravy dílen, podlah, koberců do školní družiny a jiných potřebných věcí. Také se podílel na nákupu výtvarných potřeb pro výuku a jiných školních pomůcek. Od školního roku 1963/1964 do 1966/1967 je v kronice zapsáno, že spolupráce se postupně horší.

Dalším patronátním závodem byly České loděnice, které sídlily ve velkém říčním přístavu v Mlazicích a v Pšovce (Šopce). Spolupráci s tímto závodem si škola pochvalovala.

Předchůdce těchto patronátních závodů byla obecní záložna Mělník, která škole vypomáhala od jejího založení. Také podporovala děti ve spoření tím, že jim darovala vkladní knížky.

V posledních letech zapsaných v kronice již zmínky o patronátních závodech nejsou.⁸²

⁸² SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích II. díl; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o. Kronic Volksschule in Melnik-Mlasitz; SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích III. díl

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zpracovat dějiny konkrétní školy a zasadit je do celkového kontextu obecné historie na regionálním podkladu. Podobné zpracování informací o Základní škole Mělník – Mlazice dosud nebylo provedeno, proto je tato práce zcela originální. Tato práce uvádí řadu informací (jména učitelů, počty žáků, docházku do školy apod.), které mohou sloužit k dalšímu hlubšímu zpracování dějin školství v tomto regionu.

Práce je uvedena přiblížením regionu okresního města Mělník a jeho okolí. Nezbytnou částí je vývoj školské legislativy i vývoj školství na Mělnicku. Ve druhé části práce jsou představeny výsledky výzkumu historie Základní školy Mělník – Mlazice. Bez historie obce Mlazice není možné pochopit vývoj školy.

Primárním zdrojem informací byly dochované školní kroniky, kterých je v současné době pět a jsou uloženy ve Státním okresním archivu Mělník. Při studiu kronik se čtenář seznamuje nejen se všemi milníky, důležitými čísly i jmény daného období. Práce s kronikami byla značně náročná, neboť je nutné počítat i se samotným kronikářem, jeho rukopisem, rozhledem, slovní zásobou, zájmem o psaní pamětní knihy i podmínkami, které ovlivnily jeho záznamy. Příkladem je kronika školy z období druhé světové války, v níž lze nalézt vždy jen základní informace – autor se ze zřejmých důvodů obával nebýt stručný.

Práce s kronikou zahrnuje především její důkladné prostudování a vyhodnocení důležitých a pro výzkum naopak nezbytných informací. S každým novým kronikářem je potřeba přizpůsobit postup práce při studiu kroniky, protože různí autoři zdůrazňovali různé informace a měli odlišné postupy při jejich zaznamenávání. Školní kroniky navíc udávají jen informace související se školou, čtenář se tedy musí orientovat alespoň ve stručné historii daného regionu; to mu pomůže se rychleji zorientovat v celé kronice, soustředit se na zásadní období a pochopit charakter některých záznamů.

Zmapování historie této jedné školy, na níž autorka před lety působila, ji kromě dějin samotné školy provedlo i vývojem školství nejen v mělnickém regionu. Změny ve společnosti znamenaly také změny na školách i v celé školské legislativě. Způsoby práce pedagoga se neustále mění a vyvíjejí a je nutné v tomto procesu pokračovat. Proto je i pro dnešního pedagoga důležité ohlížet se do historie a znát, jakými cestami se jeho obor ubíral,

jak uměl reagovat na změny ve společnosti, a především jak reagoval na potřeby žáků. Při pátrání v dějinách lze sledovat, jak dynamické české školství je, a polemizovat, na co navazovat, v čem pokračovat a co dále rozvíjet.

Kromě vlivu dějin lze z kronik také sledovat, jak nezanedbatelný vliv má na každou konkrétní školu i její místo působení. V případě sledované základní školy například dostupná vzdálenost hlavního města a možnost navštěvovat tamější kulturní akce.

Pokud by bylo možné v jiných historických (ne pandemických) podmínkách znovu tuto práci zpracovávat, počítala by autorka s tím, že na základě získaných informací by vytvořila projekt pro žáky 4.–5. ročníku. Ten by je měl seznámit s historií školy a uvést je tak hlouběji do identifikace s ní, včetně možnosti zapojit bývalé žáky školy jako pamětníky. Znamenalo by to tematicky prohloubit obsahový oddíl člověk a jeho svět v rámci RVP.

V průběhu psaní této práce vypukla epidemie nemoci covid-19, a nebyly tudíž dostupné některé archivní dokumenty ani některé prameny odborné literatury. Proto jsou zde hojně citovány internetové on-line zdroje a starší literatura dostupná v on-line databázích.

Autorka se domnívá, že cíl práce byl splněn. Tato práce jí pomohla lépe se zorientovat v dějinách školní legislativy. Také se ze školních kronik dověděla mnoho zajímavých informací o obci Mlázice a její škole. Myslela si, že práce s kronikami bude jednoduchá, ale pročítání kronik jí ze začátku činilo potíže a špatně se v nich orientovala. Každý kronikář měl jiný způsob zápisu. Vzhledem k používání rozdílného stylu písma bylo obtížné v nich číst. Přes tyto překážky se jí práce s kronikami vydařila.

Seznam použitých informačních zdrojů

Seznam tištěných zdrojů

BARTOŠOVÁ, Jana, ŠIMEK, Jan, ŠUSTOVÁ, Magdaléna. *Od dozorce k inspektorovi. Historie školní inspekce*. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, 2019. ISBN 978-80-86935-46-1.

BENEŠ, Eduard. *Nová slovanská politika*. Praha: Vladimír Žikeš, 1946.

BÖHM Ludvík. *Královské věnné město Mělník a okres Mělnický*. Mělník: L. Böhm, 1891.

BUKOVSKÁ, Radka. *Vývoj školské správy na našem území*. Brno: Právnická fakulta, Masarykova univerzita, 2010, bakalářská práce.

ČUTKOVÁ, Jana. *Vývoj školské správy na našem území*. Brno: Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, 2010.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta, KOLÁŘ, Zdeněk, TVRZOVÁ, Ivana, VÁŇOVÁ, Růžena. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha: Grada, 2015. ISBN 948-80-247-5039-2.

HORÁK, Josef, KRATOCHVÍL, Milan. *Nástin dějin pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 1996. ISBN 80-7083-214-2.

KAŇOVSKÁ, Marie. *Vyučování náboženství ve smíšených skupinách na II. stupni základních škol*. Olomouc: Cyrilometodějská teologická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, diplomová práce.

KILIÁN, Jan. *Mělník*. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-029-6.

KONDRKOVÁ, Lenka. *Dějiny vzdělávání na Mělnicku v letech 1869–1948/49*. Praha: Evangelická teologická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2014, bakalářská práce.

MACH, Vladimír. *Historie a současnost podnikání na Mělnicku a Kralupsku*. Žehušice: Městské knihy, 2008. ISBN 978-80-86699-53-0.

Mělnicko, z jeho života a práce. Mělník, 1936.

MORKES, František. *Největší reforma školství v dějinách, 230 let výročí Všeobecného školního řádu*. In: Učitelské noviny [online]. 2004 [cit. 2014-05-10]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz>

PIKOROVÁ, Helena a kol. *Tuhaň, historie a současnost polabské vesnice*. Tuhaň, 2018. ISBN 978-80-270-5027-7.

PIKOROVÁ, Helena a kol. *Kostelní Hlavno v proměnách času*. Obec Kostelní Hlavno: Kostelní Hlavno, 2016. ISBN 978-80-270-0930-5.

PROFOUS, Antonín a kol. *Místní jména v Čechách, díl III*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960.

PŘEDOTOVÁ, Dana. *Historie školství od roku 1945 do současnosti*. Olomouc: Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, bakalářská práce.

RÝDL, Karel. *K vývoji správy a řízení školství v českých zemích I: (1774-1989)*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010. ISBN 978-807-3953-225.

SLÁMOVÁ, Jana. *Právní postavení učitelů 1848-1948*. Plzeň: Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni, 2012, bakalářská práce.

UHLÍŘOVÁ, Jana. *Hledání cesty profesionalizace učitelů primární školy v letech 1948–1989*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-641-3.

VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

VLČEK, Pavel, SOMMER, Petr, FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie Českých klášterů*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6.

Seznam archiválií

SOkA Mělník, f. OÚ Mělník, inv. č. 1643, kart. 943; inv. č. 1670, kart. 949; inv. č. 1740, kart. 966; inv. č. 1752, kart. 970; inv. č. 1839, kart. 1006; inv. č. 1839, kart. 1007; inv. č. 1868, kart. 1020; inv. č. 1868, kart. 1021

SOkA Mělník, f. NŠ Kly Záboří, inv. č. 1, s. 3

SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích

SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mlazicích I. díl

SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecní školy v Mělníku – Mlazicích
II. díl

SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronik Volksschule in Melnik-Mlasitz

SOkA Mělník, f. ZŠ Mělník-Mlazice, p.o., Kronika obecné školy v Mělníku Mlazicích
III. díl

SOkA Mělník, OŠV v Mělníku, kart. 50, inv. č. 426/18

Seznam internetových zdrojů

Kapitula, Wikipedie, dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapitula>

Náboženská matice, Wikipedie, dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A1_matice

Augustiniánský řád, Wikipedie, dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98%C3%A1d_augustini%C3%A1n%C5%AF

Direktorium, Wikipedie, dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Direktorium_\(stavovsk%C3%A9_povst%C3%A1n%C3%A1\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Direktorium_(stavovsk%C3%A9_povst%C3%A1n%C3%A1))

Zábor, Wikipedie, dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojensk%C3%A1_okupace

Ministerstvo školství v letech nacistické okupace 1939-1945, dostupné z:

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

Povinná školní docházka, Wikipedia, dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Povinn%C3%A1_%C5%A1koln%C3%AD_doch%C3%A1zka

Životopis Karla Nováka, dostupný z: <https://www.facebook.com/notes/hotel-harasov/karel-nov%C3%A1k-talentovan%C3%BD-stavitel-z-m%C4%9Bln%C3%ADka/697891360391992/>

Seznam příloh

Příloha 1 – Tabulkový seznam všech vyučujících

Příloha 1

Seznam vyučujících v jednotlivých letech.

Školní rok	Vyučující
1902/1903	F. V. Richter, J. Král, A. Milinovský
1903/1904	K. Jeřábková, F. V. Richter, J. Král, V. Svoboda
1904/1905	K. Jeřábková, F. V. Richter, J. Král, V. Svoboda
1905/1906	K. Jeřábková, F. V. Richter, J. Král, V. Svoboda
1906/1907	K. Jeřábková, F. V. Richter, V. Svoboda, V. Bíza / B. Šťastný, J. Šlechta, M. Rokosová
1907/1908	K. Jeřábková, F. V. Richter, V. Svoboda, B. Šťastný, J. Šlechta, M. Rokosová
1908/1909	K. Jeřábková, F. V. Richter, V. Svoboda, B. Šťastný, J. Šlechta, M. Rokosová
1909/1910	F. V. Richter, V. Pospíšil, V. Svoboda, B. Šťastný, J. Šlechta, M. Rokosová
1910/1911	F. V. Richter, V. Pospíšil, V. Svoboda, B. Šťastný, J. Šlechta, M. Rokosová
1911/1912	F. V. Richter, V. Pospíšil, V. Svoboda/ V. Rous, B. Šťastný, J. Šlechta, M. Rokosová,
1912/1913	F. V. Richter, V. Pospíšil, V. Rous, M. Kroutil, J. Šlechta, M. Rokosová,
1913/1914	F. V. Richter, V. Pospíšil, V. Rous/ A. Holubová, M. Kroutil, J. Šlechta, M. Florianová,
1914/1915	F. V. Richter, V. Rous, A. Holubová / J. Čvančara, J. Čvančara / V. Rous, J. Šlechta, R. Florianová
1915/1916	F. V. Richter, V. Rous, A. Holubová / K. Matějková, J. Čvančara / V. Rous, J. Šlechta, R. Florianová
1916/1917	F. V. Richter, K. Matějková, V. Rous, V. Rous, A. Šulc / V. Martinský, R. Florianová
1917/1918	F. V. Richter, O. Jourová, K. Matějková, V. Rous, V. Martinský, R. Florianová
1918/1919	F. V. Richter, K. Matějková, M. Křeslová / A. Hälbigová, V. Rous, V. Martinský, V. Rous, R. Florianová
1919/1920	F. V. Richter, K. Matějková, A. Hälbigová, V. Rous, K. Pechouš, J. Černíncký / V. Slavík, V. Rous, R. Florianová
1920/1921	F. V. Richter, K. Matějková, A. Hälbigová, V. Rous, K. Pechouš, V. Slavík, V. Rous, R. Michálková
1921/1922	K. Matějková, F. V. Richter, A. Hälbigová, K. Pechouš, K. Matějka, V. Slavík, V. Rous, R. Michálková
1922/1923	K. Matějková, F. V. Richter, K. Pechouš, V. Pipek, F. Matějka, V. Slavík, V. Rous, R. Michálková
1923/1924	F. Matějka, M. Charvátová, A. Sprátková, K. Zabranský, V. Pipek
1924/1925	F. Matějka, M. Charvátová, A. Sprátková, K. Zabranský, V. Pipek

1925/1926	F. Matějka, A. Sprátková, V. Fučíková, M. Řeháková, O. Brendlová
1926/1927	F. Matějka, V. Fráková, A. Pitřman, M. Řeháková, J. Kantůrek
1927/1928	F. Matějka, V. Fráková, A. Pitřman, E. Lang, A. Škrdlantová
1928/1929	F. Matějka, F. Hynek, M. Kuchařová, M. Řeháková, J. Kašpar
1929/1930	F. Matějka, B. Brendl, R. Navrátilová, R. Bernadyová, M. Řeháková
1930/1931	F. Matějka, M. Bendová, B. Švarcová – Dbalá, M. Řeháková, M. Malá
1931/1932	F. Matějka, M. Bendová, B. Švarcová – Dbalá, M. Řeháková, K. Pechouš
1932/1933	B. Brendl, M. Charvátová, A. Sprátková, K. Zabranský, A. Angelisová
1937/1938	B. Brendl, A. Sprátková, V. Fučíková, M. Řeháková, O. Brendlová
1938/1939	A. Justová, E. Lang, V. Šarochová, B. Brendl, M. Růžičková
1939/1940	A. Justová, B. Brendl, B. Švarcová, J. Sochůrek, E. Lang
1940/1941	B. Švarcová, E. Lang, B. Brendl, J. Sochůrek, V. Havlenová
1941/1942	B. Švarcová, M. Bendová, V. Havlenová, V. Sirůček
1942/1943	B. Švarcová, M. Rybářová, M. Bendová
1943/1944	K. Vízek, M. Rybářová, M. Bendová
1944/1945	K. Vízek, O. Růžička, M. Rybářová, M. Bendová,
1945/1946	K. Vízek, O. Růžička, M. Rybářová, a M. Bendová, S. Veleman
1946/1947	S. Veleman, E. Navrátilová, A. Slánský, M. Šléglová, M. Kubová, M. Rybářová,
1947/1948	S. Veleman, M. Šléglová, V. Kottová, M. Rybářová, M. Kubová,
1948/1949	S. Veleman, V. Kottová, M. Rybářová, M. Svobodová, M. Kubová,
1949/1950	S. Veleman, V. Kottová, M. Rybářová, M. Svobodová, M. Kubová,
1950/1951	S. Veleman, V. Kottová, M. Rybářová, Kasalická, Lochová
1951/1952	S. Veleman, M. Báčová, M. Matějková, Kůlová, Kasalická
1952/1953	L. Weisová, M. Báčová, M. Matějková, Kůlová, Kasalická, Lochová
1953/1954	L. Weissová, Brettschneiderová, Korbelová, Viriusová/ Koukalová, Peruštinová, Matějková
1954/1955	Stránská, Tesařová, B. Tilšerová, Brettschneiderová, L. Weisová, Matějková
1955/1956	Kasalická, Stránská, L. Weisová, B. Tilšerová, M. Rybářová, B. Rohlíková
1956/1957	Kasalická, M. Rybářová, Pelcová, L. Weisová, B. Tilšerová, B. Rohlíková
1957/1958	B. Tilšerová, Kasalická, M. Rybářová, Pelcová, L. Weisová, B. Rohlíková
1958/1959	B. Vojtěchová, J. Pokorný, B. Tilšerová, M. Rybářová, A. Roušal
1959/1960	B. Tilšerová, M. Rybářová, Beranová, Z. Hellerová, A. Roušal
1960/1961	B. Tilšerová, V. Důrolová-Srpová, M. Rybářová, H. Podrábská – Řezáčová, M. Janků / J. Pokorná, M. Bolková
1962/1963	M. Rybářová, B. Tilšerová, V. Štěpánková, M. Mitraheslingová, J. Pokorný / J. Lisáková, M. Bolková
1963/1964	L. Hovorková, V. Štěpánková, B. Tilšerová, M. Rybářová, M. Mitraheslingová, M. Bolková

1964/1965	V. Štěpánková, L. Hovorková, I. Gruberová, B. Tilšerová, M. Rybářová, M. Bolková
1965/1966	M. Rybářová, V. Štěpánková, L. Hovorková, I. Gruberová /Lochmanová, B. Tilšerová, M. Bolková
1966/1967	B. Tilšerová, M. Rybářová, M. Jelínková, L. Hovorková, V. Štěpánková, M. Bolková
1967/1968	V. Štěpánková, B. Tilšerová, M. Jelínková, M. Rybářová, L. Hovorková, M. Bolková
1968/1969	J. Kociánová, V. Štěpánková, B. Tilšerová, M. Jelínková, M. Rybářová, M. Bolková
1969/1970	M. Rybářová, L. Hovorková, V. Štěpánková, N. Pešková M. Jelínková, M. Bolková
1970/1971	N. Pešková, M. Jelínková, M. Rybářová, L. Hovorková, V. Štěpánková, M. Bolková
1971/1972	V. Štěpánková, N. Pešková, M. Jelínková, M. Rybářová, L. Hovorková, M. Bolková
1972/1973	L. Hovorková, V. Štěpánková, N. Pešková, M. Jelínková, M. Rybářová, M. Bolková
1973/1974	M. Rybářová, L. Hovorková, V. Štěpánková, N. Pešková, M. Jelínková
1974/1975	M. Jelínková, M. Rybářová, Z. Žroutová, V. Štěpánková, N. Pešková
1975/1976	M. Jelínková, M. Rybářová, Z. Žroutová, V. Štěpánková, N. Pešková

V tabulce jsou vypsáni všichni vyučující, kteří učili ve škole v Mlázicích. Ne všechny roky jsou zapsány v kronikách. V některých letech nejsou v kronice vyučující zapsáni.